

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Exegeticus Ad Librum III. Decretalium Gregorii
IX. Materiam successionis Testamentariæ, & Legitimæ,
nec non Parochorum, Regularium, & Patronorum jura,
aliaque ad rem Liturgicam spectantia ...**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1740

Titulus XXX. De Decimis, Primitiis, & Oblationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63798](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63798)

TITULUS XXX.

De Decimis, Primitiis, & Oblationibus.

Decimas ex præcipuis materiis Canonicis unam esse, fassentur uno ore sacri juris interpretes, nec ii, quibus jus nostrum impune ignorare licet, diffiteri audent, utpote universali Ecclesiæ praxi de hac veritate satis superque persuasi. *Decimarum* tanta est vetustas, ut inani se cura is fatiget qui in earum originem inquirere velit, teste P. Augustino Calmet in *Commentar. in Levit. cap. 27. v. 30.* Jam ante legem scriptam Decimas fuisse persolutas, docet exemplum Abrahami *Genes. 14. v. 20.* & Jacobi *Genes. 28. v. 22.* Earum usus olim, & nunc amplissimus est, ipsisque quoque barbaris gentibus magna semper Religione cultus, de quo videndus P. Calmet in *cit. cap. Levit. pag. III. Lit. B. C. D. E.* Basnage in *Annal. Politico-Eccles. tom. 2. Dissert. 5. de Decimis pag. 505. num. 5.* Alexander ab Alexandro *dier Genial. lib. 3. cap. 22.* Nos de nobili hac materia nec late, nec stricte nimis, sed quæ tum in theoria subtiliter disputari solent, tum quæ in foro usum habent, per distinctos §§. exponemus.

§. I.

Quid, & quotuplices sint Decime? Et ex quo jure obligatio solvendi Decimas oriatur?

SUMMARI A.

1. Decime unde dicte? possunt vel materialiter vel formaliter spectari, & sub hoc ultimo respectu definiuntur.
2. 3. 4. 5. 6. Singula particule datæ definitionis explicantur.
7. Quatuor genera Decimarum in veteri Lege dabantur, quæ enumerantur.
8. Ratio, cur decima pars fuerit determinata, redditur.
9. Decime alia sunt prædiales, sive reales, alie personales, mixte propriè non dantur.
10. Prædiales sunt vel Majores vel Minores.
11. Decime sunt rursus vel Ordinariæ, vel novæ.
12. Ecclesiasticæ propriæ, & improprie tales.
13. Obligatio solvendi Decimas non ex Jure Divino im-

mediate descendit, sed ex Jure Ecclesiastico. 14. Quod Decima pars hodie Ecclesie ministris ad imitationem Levitarum solvi jubeatur, Bæhmeri crisi vapulat. 15. Respondetur huic Critico.

Decimæ inde sic dictæ, quod sint decima pars cap. 1. h. tit. l. 2. §. 2. ff. de Pollicit. Quod vocabulum, si latius sumatur, non modo Decimas Ecclesiasticas comprehendit, quæ ministris Ecclesie penduntur, verum etiam profanas, quas olim Domini per modum census, collectæ, vel Canonis prædiis Vasallorum imponebant, quarum meminit Card. de Luca de Regal. discurs. 50. num. 3. & Emin. Vincent. Petra in Comment. ad Constit. Apostol. tom. 2. pag. 468. num. 2. nec non Gonzalez in cap. 7. h. t. num. 4. ubi Decimarum profanarum alias pænales, alias tribunarias, colonarias alias olim exitisse, erudito calamo recenset. Nos Decimas in pressiori significato hic consideramus, quatenus nempe ministris Ecclesie intuitu ministerii spiritualis certa pars fructuum, quotannis dependitur. Et ita acceptæ rursus bifariam considerari possunt, vel materialiter pro ipsis rebus Decimabilibus, vel formaliter pro jure Decimandi, sive petendi & accipiendi Decimas, in quo ultimo sensu describimus Decimas, quod sint *jus petendi decimam partem omnium fructuum, & proventuum seu lucrorum juste acquirentium quotannis exsolvendam Ecclesie ministris competens*. Colligitur hæc definitio ex cap. 5. 6. 23. & passim h. t. cap. 66. C. 16. Q. 1. cap. 4. ead. C. Q. 7.

2. Dicitur I. *Jus*, sed quale? Si sermo sit de jure percipiendi Decimas ex fructibus naturalibus, inter species ju-

ris realis collocari posse autumat Clariss. P. Placidus Böckh in Comment. ad h. t. num. 3. ita, ut de usufructu (qui & ipse est species juris realis) quasdam qualitates participet, in quibusdam ab eodem desleat, in nonnullis eundem etiam excedat, ut ibi videre est.

Dicitur II. *Petendi decimam partem*. Alii loco *partis decimæ* utuntur voce *quota*, quia secundum varias locorum consuetudines jam minus, jam plus decima parte solvitur, sed priorem vocem *decimam* vel ideo retinendum esse censet Clariss. P. Jacobus Wex in Ariad. Carolin. Canon. part. 5. tract. 1. de Decim. Quæst. 1. §. 5. quod spectato jure debeatur in specie pars *decima*, esse autem in definitione usurpandos illos terminos, quibus significetur natura rei definitæ secundum se, & spectato jure.

Dicitur III. *Omnium fructuum proventuum &c.* per quod denotatur objectum decimarum, quod sunt fructus tum naturales, tum industriales, seu hominis industria parti. Sed de his inferius in §. 4. explicatius agitur.

Dicitur IV. *Quotannis exsolvendam*, quæ particula discriminant Decimas ordinarias ab extraordinariis, quæ emergente casu necessitatis v. g. pro expeditione belli contra hostes fidei exiguntur, de quibus extant textus in Clement. 2. h. t. & Extravag. unic. eod. inter commun. Gonzalez ad cap. 7. h. t. num. 4. in fin. Moneta de Decimis cap. 9. per tot.

Dicitur V. *Ecclesie ministris compe-*

petens. Quæ verba ideo addimus, ut Decimas distinguamus à Primitiis, & Oblationibus, dum istæ immediatè offeruntur DEO, quantumvis expòst in utilitatem ministrorum convertantur, illæ vero dantur immediatè ministris Ecclesiæ in eorum alimoniam, & sustentationem cum respectu tamen ad DEUM, cujus supremum in se dominium hac oblatione offerentes recognoscunt, & profitentur, ut post S. Thomam 2. 2. Q. 86. art. 4. docent Eminent. Petra in *Comment. ad Constit. Apostol. tom. 2. pag. 409. num. 5.* Gonzalez ad cap. 1. h. t. num. 4. P. Wex cit. *tract. Q. 1. §. 7.*

6 Antequam ad divisionem Decimarum progrediamur, duæ Quæstiones excutiendæ & resolvendæ sunt. I. Quot genera Decimarum in veteri lege extiterint? II. Quare DEUS decimam determinate partem dari præceperit?

7 Ad I. respondet S. Hieronymus in *Ezech. cap. 45.* Quadruplicis generis has Decimas extitisse. I. Quæ Levitis à reliquis tribubus solvebantur *Num. 18. v. 21.* II. Quas ipsi Levitæ ex Decimis à populo perceptis S. Pontifici, ac per eum reliquis Sacerdotibus dispensandas offerebant *Num. 18. v. 26.* III. Quas quisque paterfamilias ex reliquis novem partibus quotannis sibi servare, & stas temporibus videlicet in Paschate, Pentecoste, & Festo tabernaculorum prope templum, aut tabernaculum cum Levitis comedere jubebantur *Num. 14. v. 22.* IV. Denique genus Decimarum erat, quod tertio quoque Anno singuli in propriis domibus separare, ac cum Levitis, viduis, & peregrinis communicare de-

bebant. *Deuter. 14. v. 28.* Basnage cit. *Dissert. de Decimis §. 2.* duplex duntaxat genus Decimarum constituit, sacrum unum, quod Clero alendo, adeoque tam Sacerdotibus, quam reliquis Levitis solvebatur. Alterum, cujus geminus usus fuerat, nimirum quod singulis annis in templum afferebatur, tertio vero quoque anno idipsum pauperibus commune fiebat. Partitionem hanc quoad secundum membrum cum nostro D. Augustino Calmet *Comment. in cap. 27. Levit. pag. 111.* recipimus. Quoad primum vero cum eodem interprete, & Abulensi in *cap. 18. Num. nec non Menochio de Republ. Hebræor. lib. 2. cap. 4.* (quos refert Gonzalez ad *cap. 1. h. t. num. 3.*) à Basnagii opinione recedimus propter textum expressum *Num. 18. v. 26.*

Ad II. Quæstionem plures apud 8 Gonzalez in *cap. 7. h. t. num. 4.* exultimant, hujus numeri denarii nullam congruam rationem reddi posse, eo quod in arbitrariis rationem quarere superfluum sit, quo facit *l. 20. ff. de LL.* Basnage cit. *dissert. §. 5.* hanc congruentiæ rationem assignat, quod, cum Tribus Levi, in partitione terræ Canaan nullam partem hæreditatis instar aliarum tribuum recepisset, sed ex Mandato DEI pro tota gente Sacris operari iussa fuisset, æquum videbatur, ut non decimam tertiam partem, quæ aliàs eidem tanquam decimæ tertiæ tribui obtingeret, sed decimam partem proventuum quæ sacra familia à reliquis tribubus mercedis loco reciperet. Aliter Mysterium hujus numeri explanat S. Thomas 2. 2. Q. 87. art. 1. C. dicendo: *Qui decimam dat, quæ est perfectionis signum, eo quod de-*
na-

narius est quodammodo numerus perfectus, quasi PRIMUS LIMES NUMERORUM, ultra quem numeri non procedunt, sed reiterantur ab uno, novem sibi partibus reservatis, protestatur, quasi in quodam signo, ad se pertinere imperfectionem, perfectionem vero, quæ esset futura per Christum, esse expectandam à DEO. Videatur etiam de perfectione & dignitate numeri Denarii Andreas Tiraquell. in *Tract. de Præscript. §. 1. Gloss. 4. princ.*

9 Decimæ dividuntur I. in prædiales, vel potius reales, & personales. Ad priorem speciem reducuntur omnes fructus prædiorum, animalium &c. utut aliqua hominis industria in illis parandis, vel colligendis accesserit. *cap. 4. & passim h. t. ad Personales referimus fructus illos, qui sola hominis industria parti sunt, ut sunt lucra, quæ quis negotiatione, artificio, ventione, piscatione &c. quæsit. cap. 20. 22. 26. §. 28. h. t.* Ponunt aliqui tertiam speciem, nempe Decimas mixtas, quales censent esse, quæ ex fructibus pecorum, veluti ex foetu, lana, lacte colliguntur juxta *cap. 5. §. 6. h. t.* quasi propter accedentem hominum industriam etiam de personalibus participant. Verum quia ex hac ratione idem de Decimis vini, & frumenti dici deberet, ubi pariter hominum industria accedit, quæ tamen ab omnibus prædiales sive reales tantum dicuntur, ac præterea in *cap. 20. h. t.* tantum duarum specierum fit mentio ideo hanc speciem tertiam non admittimus, sed ad prædiales referendam censemus cum Henrico Canisio in *Summa h. t. §. 2. Suarez tom. 1. de Relig. tract. 2. lib. 1. cap. 9. num. 4.* Differunt autem

prædiales à personalibus, quod illæ nullis deductis expensis, *cap. 7. §. 22. h. t.* hæ vero tantum de lucro, adeoque detractis sumptibus solvantur *cap. 20. §. 28. eod.* Item quod prædiales illi Parochiæ, ubi prædia sita sunt, etiamsi Colonus in alia habiter, tanquam onus reale, & prædiis inherens, personales autem indifferenter in loco, ubi quis Sacramenta percipit, solvendæ sint, nisi alia fuerit loci consuetudo *cap. 18. h. t.*

Dividuntur II. Decimæ prædiales 10 in majores, & minores *cap. 30. h. t.* qui fructus ad utramque speciem referantur, exponunt Beoldus in *Theaur. pract. V. Zehend. §. 1.* Speidelius in *Specul. jurid. Sc. pag. 378.* D.D. Benedictus Finsterwalder in *Observat. pract. lib. 3. observ. 137.* Interim quoad decimas minutas locorum consuetudines attendendas esse monet P. Wagnereck. in *Exeges. ad tit. de Decim. in Rubr.*

Dividuntur III. Decimæ in ordinarias, & novas, illæ ex prædiis colliguntur, quæ hætenus fructus decimabiles semper tulerunt. Hæ vero ex prædiis noviter ad culturam redactis, ac propterea decimæ Novalium dicuntur, vulgò Neubruich, quæ rursus sunt in duplici differentia: vel enim ager antea jam cultus taliter immutatur, ut alios jam fructus ferat, quam quos olim tulit. V.g. si ex agro fiat pratium, vel vice versa, aut si ager, qui per annum incultus jacuit, rursus scindatur juxta *l. 30. §. 2. ff. de V. S. & vocantur Novalia improprie talia: vel ager aut fundus ab hominum memoria incultus denuo ad culturam reducitur, & vocantur Novalia pro-*

proprie talia, cap. 21. de V. S. Et de hac ultima specie, utpote multis Controversiis obnoxia, insignem Tractatum novissime edidit Clariss. P. Antonius Söll, quem in occurrentibus dubiis omnino consule.

82. Dividuntur VI. Decimæ in Ecclesiasticas proprie tales, & minus proprie tales. Illæ secundum primæviam suam originem ob ministerium spirituale debentur Clericis, hæc etiam Laicis ex dispensatione Pontificis competere possunt, sed de his in §. seq. plura.

83. Ex quo jure obligatio solvendi decimas descendat, non ita apertum est. Veteres Canonistæ plerique obligationem hanc ex Jure Divino & naturali derivant, quibus se adjunxere Baronius ad Annum 57. num. 75. §. seq. & Thomassin. de veter. §. nov. Eccles. disciplin. part. 3. lib. 1. cap. 6. num. 4. §. 5. Nos his DD. eatenus accedimus, quatenus decimæ correspondent necessariæ Clericorum sustentationi, quia Christi quoque testimonio dignus est operarius mercede sua Matth. 10. & nemo propriis stipendiis militare cogitur 1. Corinth. 9. & hoc sensu exaudiendos esse Textus in cap. 14. 25. §. 26. b. t. censemus. Quodsi vero Decimæ sumantur pro certa fructuum quota, videlicet decima parte, illas in lege veteri ex præcepto Divino impositas fuisse constat Levit. 22. §. 27. sed quia illud præceptum non erat morale, sed partim Ceremoniale, partim judiciale, ut docet S. Thomas 2. 2. Q. 87. art. 2. C. per mortem Christi expiravit cap. un. de purific. post part. Quapropter, cum in lege gratiæ de inno-

vatione hujus præcepti Divini authentice nihil quidquam constet, nec Patres primorum trium sæculorum decimarum solvendarum mentionem faciunt, ut pluribus evincere collaborat Basnage cit. dissert. §. 9. §. 2. seqq. cujus testimonium, utpote Scriptoris à sacris Romanis alieni, vel ideo non fatiscit, quod orthodoxorum DD. assensu suffulciatur, inter quos est Christianus Lupus eruditissimus scriptor tom. 5. Scholiorum ad Canon. 5. Concil. Roman. pag. 93. Van-Elpen J. E. V. part. 2. tit. 3. cap. 1. §. 5. Obligatio igitur solvendi decimas ex jure Ecclesiastico descendit, primitus quidem, dum persecutionum æstus deferbuisset, fideles ad id genus pensitationes non nisi Patrum adhortationibus inducebantur, & ideo Decimas tunc fuisse voluntarias scribit laudatus Christianus Lupus, sensim consuetudo effecit, ut ejusmodi oblationes, quæ hæcenus erant voluntariæ, in necessarias transiverint, quæ deinde lege scripta, scilicet in Concilio Matisconensi Sæculo 6. celebrato confirmata, tuit, quanquam nec huic legi usque ad Sæculum 9. universaliter paritum fuerit, ut ostendunt Van-Elpen loc. cit. & Claudius Fleury in instit. jur. Eccles. part. 2. cap. 11. Laudatus Lupus cit. loc. pag. 93. §. seq. Ratio hujus ab Ecclesia factæ innovationis quo ad partem decimam solvendam à S. Thoma loc. cit. hæc redditur, ut scilicet non minus populus novæ Legis ministris novi testamenti exhiberet, quam populus veteris Legis ministris veteris Testamenti exhibebat: cum tamen populus novæ Legis ad majora obligetur secundum illud Matth. 5. nisi abunda-

verit iustitia vestra plusquam scribarum
& Phariseorum, non intrabitis regnum
Cælorum.

14 Hæc ratio displicet Bœhmero, nec
hic argumentum à simili procedere
autumat, cum inter Levitas antiqui
fœderis, & hodiernum Clerum maxi-
ma sit dissimilitudo. Peculiaris erat
ratio, cur DEUS Leviticæ Tribui de-
cimas omnium fructuum à reliquis tri-
hubus dependi iusserit, quia nimirum
in divisione terræ Canaan nullam par-
tem tulere, idcirco æquum omnino
erat, ut ex Decimis reliquarum tribuū
alerentur. Hæc ratio utpote particu-
laris & genti Israëliticæ propria ad mi-
nistros nostræ Ecclesiæ ob diversita-
tem status & conditionis applicari non
potest. Verum jam *Seculo III.* (scri-
bit §. 6. & 9. h. t.) *nova rebus, perso-
nisque indita nomina, & significatus ge-
nuini admodum corrupti sunt.* Episcopi
PONTIFICES MAXIMI, Presbyteri
SACERDOTES, Diaconi LEVITÆ, Eu-
charistia SACRIFICIUM, mensa illi in-
serviens ALTARE dici acceperunt. Ea-
dem mutatione ea, quæ CLERICIS di-
stribuebantur ex OBLATIONIBUS fide-
lium, DECIMÆ dici debuere, licet
tales non essent. Ex SIMILITUDINE
quadam rerum placuit patribus omnia
reducere ad statum veteris testamenti, vel
saltem inde argumenta trahere. - - -
Hoc factò infinita juris veteris instituta
recoquere, & sub lege necessitatis, sine
examine debito, fidelibus obtrudere ausi
sunt. Hæc ex tripode Bœhmerus.

15 Si, quod res est, jam effari oportet,
videtur nobis Bœhmerus eadem,
qua olim FAUSTUS Manichæus ille
impostor, vertigine circumagi. Nega-

bat iste, verba illa, quæ DEUS ad
Moysen locutus est *Deuteron. 18. v. 18.*
dicens: *Suscitabo illis Prophetam de
fratribus ipsorum similem tibi*, de Chri-
sto intelligi posse, rationem suæ nega-
tionis hanc reddidit, quod maxima in-
tercederet dissimilitudo inter Christum
& Moysen, nam iste homo, ille DEUS,
hic peccator, ille Sanctus, hic ex coitu
natus, ille ex Virgine, imo secundum
Manichæos nec ex Virgine, nec ex
Matre, Moyses offenso DEO occi-
sus in monte, Christus perplacens Pa-
tri propria voluntate passus est. Unde
subintulit *Faustus*, cum tanta sit dissimi-
ludo inter Moysen & Christum, ver-
ba illa ex Deuteronomio allegata ne-
quaquam ad Christum applicari posse.
Sed quid ad hoc *Fausti* argumentum
S. Augustinus? *Nec me tua lauta & te-
pida antitheta* (reposit lib. 16. contra
Faust. cap. 15.) *quibus luteum sermonem
quasi colorare ac pingere voluisti, ullo
modo ab hac fidei veritate deterrent.* - -
*Quasi vero cum simile aliquid dicitur,
ex omni parte, atque ex omni modo si-
mile intelligatur.* Dissimilitudo non
destruit similitudinem, id quod Augu-
stinus pluribus ibidem demonstrat.
Esto igitur, quod inter Levitas veteris
& novæ Legis quoad officii & mune-
ris dignitatem maxima sit dissimilitu-
do, in eo tamen sunt simillimi, quod
utrisque incumbat *sacrorum cura*: ve-
luti ergo ex hoc motivo, ne curis
temporalium impliciti Levitæ veteris
testamenti Divina negligenter, DEUS
præcepit reliquis tribubus, ut solve-
rent ipsis Decimas; ita Ecclesia ex eo-
dem capite Clero suo Decimas per-
solvi iussit, ut hoc pacto curis tem-
po-

poralium solutus tanto sollicitius & alacrius Divinis intendere posset. Et quanquam Sacerdotes in lege gratiæ ab acquirendis possessionibus non legantur esse prohibiti, quo interdicto Levitæ veteris legis supponebantur, ex eo tamen illa ratio peculiaris, quam Bœhmerus somniat, non eruitur, ut decimæ illis, quasi in compensam illius jacturæ, non etiam illis persolvantur, causa quippe finalis, cur DEUS à reliquis tribus tribui Levi præstari voluerit decimas, haud alia erat, ipso Bœhmero teste §. 4. h. t. quam ut tanto majori cum religione Divina, & sacra curarent, quanto minori jam sollicitudine in parandis vitæ necessariis forent distenti. Quæ ratio cum æque pugnet pro Sacerdotibus novæ legis, quid prohibet, ne eadem legis-hic. obvineat dispositio? Quin. quod major ratio stet pro Decimis Clericorum no-

vi testamenti, ex eo palam fit, quod in veteri lege speciales quædam Decimæ levandis pauperum necessitatibus deputatæ fuerint, ut supra dictum est: in nova vero lege decimæ dantur Clericis non tantum in eorum sustentationem, sed etiam, ut ex iis subveniant pauperibus. Vid. S. Thomas 2. 2. Q. 87. art. 3. ad 2. Sapientius subinde philosophatus est, & à Levitis veteris testamenti ad Clerum novi testamenti bonum duci argumentum agnovit magnus ille Hugo Grotius qui de jur. bell. & pac. lib. 1. cap. 1. §. 17. in fin. ita de hoc themate pronuntiavit: Sic Lex vetus de Sabbato, & altera de Decimis monstrat, Christianos obligari, nec minus septima temporis parte ad cultum Divinum, nec minus fructuum decima in alimenta eorum, qui in sacris rebus occupantur, aut similes pios usus seponant.

§. II.

Quinam, & ex quo titulo Decimæ solvendæ sint?

SUMMARI A.

16. Priscis temporibus Decimæ debebantur Episcopo, erectis postmodum Parochiis in jus Parochorum transferunt, salva Episcopo-portione Canonica. 17. Decimæ prædiales, præscindendo à consuetudine, solvendæ sunt Parocho, in cujus Parochia prædia sunt sita. 18. Personales vero illi Parocho, qui respectu Parochiani ratione domicilii talis est. 19. Decimæ mixtæ solvuntur Parocho, in cujus Parochia animalia pascuntur. 20. Decimæ Novalium, improprie talium debentur Parocho, in cujus Parochia fundus est situs. 21. Novalia vero proprie talia illi, intra cujus fines exurgunt. 22. Parocho debentur decimæ Novalium, tametsi alius intra fines Parochiæ jus decimandi vel ex præscriptione, vel ex privilegio habeat. 23. Resolvitur oppositio. 24. Probatulterius nostra Conclusio. 25. Rursus alteri oppositioni respondetur. 26. 27. Nova itandidem objectio enervatur. 28. 29. 30. jus decimandi acquiri posse per consuetudinem, præscriptionem, privilegium, & transactionem ostenditur.

Decimæ debentur aliis spectato jure communi, aliis ex jure vel titulo speciali. De jure communi, eoque vetustissimo, seu iis temporibus, quo Diocesium quidem, non vero Parochiarum adhuc facta erat divisio, decimæ pertinebant ad Episcopum, eo tamen cum onere, ut inter Clericos, quos sacri ministerii sibi socios adjunxerat, spectata necessitate, ac pensatis cujuslibet meritis, easdem distribueret. Textus in *cap. 1. C. 16. Q. 7. cap. 56. ead. C. Q. 1. cap. 13. cum seqq. C. 12. Q. 1.* Gonzalez ad *cap. 16. h. t. num. 2.* Barbof. de *Offic. & potest. Paroch. part. 3. cap. 28. §. 2. num. 4.* Postquam vero Parochiarum facta suit divisio, decimæ tum ex intentione populi eas offerentis, tum ex Decretis SS. Canonum, quos accumulat Gratianus *cap. 42. & seqq. C. 16. Q. 1.* Parocho debentur propter spirituale ministerium, quod populo præstat, adeo, ut Parochus hodie fundatam intentionem in jure habeat etiam contra Episcopum, cui cum Parocho concurrenti onus probandi incumbet, quod jus decimandi vel ex privilegio vel aliunde habeat. *cap. 29. & 30. h. t.* Fagnan. ad *cit. cap. 29. num. 21.* Covarruv. *Var. resolut. cap. 17. num. 7.* Barbof. de *offic. Paroch. cit. §. num. 7.* Van-Espen *J. E. V. part. 2. tit. 33. cap. 3. num. 2. & seqq.* Rebuff. de *Decim. quest. 7. n. 5.* Quoad quartam vero decimarum, sive portionem Canonicam, quæ Episcopis jam jure antiquo debebatur, & ipsi pro se juris assistentiam habent *cap. 13. h. t. cap. 16. de offic. Ordin. cap. 4. de Præscript. cap. 15. de Censib.* quo jure tamen Episcopi Gallicani, ut Parochi lubentius, & promptius pauperibus pro-

viderent, se ultro, & sponte abdicarunt, Germanis suo juri adhuc tenaciter inhaerentibus, prout perhibet Thomassin. *part. 3. lib. 2. cap. 18. num. 3. & 13.*

Quoniam vero decimas alias prædiales, alias personales, & juxta vulgarem loquendi modum etiam mixtas, rursus alias decimas *Novatium* proprie, & improprie talium dari diximus, idcirco nunc quaritur, cuinam Parocho de prædictis speciebus decimæ debeantur?

Resp. & Dico I. Decimæ prædiales, abstrahendo à consuetudine, quæ observari jubetur in *cap. 18. & 20. h. t.* solvendæ sunt illi Parocho, intra cujus fines prædia sunt sita, quia sunt onus reale per *cap. 2. de restit. spoliat. in 6.* & hoc pacto evitatur finium Parochialium confusio, quæ alias ferre inevitabilis foret, dum constat, domicilia & consequenter etiam Parochias frequentius mutari, & huc collimant Textus in *cap. 1. C. 13. Q. 1. cap. 42. & 2. seqq. C. 16. Q. 1.* Et licet Parochus Sacramenta non administret Parochiano extra Parochiam habitanti, id tamen habet se mere per accidens, cum Parochus, quantum est ex se, omnibus Parochianis spiritualia præbere pabula & Sacramenta administrare teneatur. Id quod amplius ex eo elucet, quod etiam judæi ex agris intra fines alicujus Parochiæ sitis decimasolvere teneantur, ut Sacramenta non frequentent *cap. 16. h. t.*

Dico II. Decimæ personales illi Parocho regulariter præstandæ sunt, intra cujus Parochiam quis Domicilium habet, & Sacramenta frequentat. *cap. 20. h. t.* imo hoc etiam obtinet, si

Sa-

Sacramenta alibi recipiat, ut, si extra Parochiam negotiationis causa v. g. per majorem quoque anni partem moretur, sicut etiam (quod hodie frequentissimum est) si quis in Ecclesiis regularium Divina audiat, & recipiat Sacramenta, sufficit enim, quod in Parochia habeat domicilium, & de jure deberet ibidem percipere spiritualia. Moneta de Decim. cap. 7. num. 20. P. Wex dist. part. 5. tract. 1. Quest. 5. §. 4. Hodie harum decimarum rarior usus est, ut testatur practici.

19 Dico III. Circa Decimas mixtas, quas nos prædialibus annumeravimus, hæc regula tenenda est, ut, si animalia in uno loco stabulum, in altero pascua habeant, decimæ ex fructibus & fœtibus pecorum illi Parocho solvendæ sint, in cujus Parochia pascuntur, quia scilicet terra, unde sustentationem suam habent animalia, etiam mediate gignere videtur. Glossa communiter recepta in cap. 20. h. t. v. personales. Quod si in duabus Parochiis pascantur, ut in hyeme, & æstate, tunc pro rata temporis dividuntur. Rebuff. de Decim. Quest. 8. num. 11.

20 Dico IV. Decimæ Novalium improprie talium debentur Parocho, in cujus Parochia fundus est situs. Textus in cap. 4. h. t. Ratio est, quod Parocho jus sit quæsitum ad decimas colligendas ex prædiis decimabilibus, quoscunque demum fructus ferant. cap. 30. eod. & ideo mutatio illa, qua pratum v. g. convertitur in vineam vel agrum, cum non accidat in ipsa substantia, sed tantum in qualitate, ejus juribus non officit. Andreas ad cit. cap. 4. num. 2. Quod ulterius extendimus, ut si pratum, ex quo fœnum

ibidem crescens per consuetudinem non fuerit decimari solitum, mutetur in vineam vel agrum, decimæ nihilominus ex vino, vel frumento debeantur. Ratio est, quod ex fœno de jure communi præstandæ essent decimæ, ideòque consuetudo contraria tanquam juri communi inimica non debet extendi ad fructus postea natos, & ex se decimabiles. Zoësius h. t. n. 53.

Dico V. Decimæ Novalium proprie talium debentur Parochiæ, intra cujus fines illæ exurgunt. cap. 13. §. 29. h. t. quod si intra Diocesim quidem, sed non intra fines certæ Parochiæ existant, ut, si v. g. sylva, quæ inter duas Parochias jacens pro utriusque termino fuit assignata, ad culturam redigatur, decimæ Episcopo debentur d. cap. 13. quippe qui in defectum alterius ipse Parochus loci est: si vero Novalia in confinio duarum Parochiarum fuerint, decimæ inter illas proportionaliter dividuntur. Panormit. ad cap. 13. h. t. num. 5. Rebuff. Quest. 14. num. 4.

Quæres: An etiam Parocho debeantur Decimæ Novalium, dum alius intra fines suos jus decimandi habet? Distingunt nonnulli, an jus hoc decimandi fuerit acquisitum per prescriptionem, num per privilegium? Priori casu negant, hoc jus se porrigere ad Novalia, ex ratione, quod non censetur plus præscriptum, quam fuerit possessum; atqui talis præscribens in possessione colligendi Novalia, quæ hætenus non extiterunt, nunquam fuit: ergo. cap. 29. §. 30. h. t. ubi DD. in posteriore casu rursus distinguit Panormitanus ad cap. 27. h. t. n. 4. num privilegium hoc concessum sit Laicis,

A a 3

quo

quo casu negat, jus decimandi se extendere ad *Novalia*, ex ratione, quod concessio talis privilegii duplici ex capite sit odiosa, tum quod Laici non impleant ministerium spirituale, ob quod dantur decimæ; tum quod præjudicium per simile privilegium inferatur Ecclesiæ Parochiali. Privilegia autem in præjudicium tertii stricte interpretanda sunt. *cap. fin. de Rescript.* sed quia hoc odium etiam comitatur privilegium concessum Clericis, aut Monasteriis, ideo etiam hoc casu illud ad *Novalia* extendi non posse defendunt Covarruv. *var. resolut. lib. 1. cap. 17. num. 13.* Gutierrez *QQ. CC. cap. 21. num. 123.* Barbol. *in cap. 27. h. tit. n. 6.* Rodriquez *Quest. Regular. tom. 2. Quest. 42. art. 7.* imo unanimem esse Canonistarum consensum testis est Van-Espen *cit. tit. cap. 6. §. 19.* Textus meridianus *in cap. 29. h. t.* Propositum ibi fuerat Innocentio III. „ cum „ in quibusdam parœciis ad quasdam „ Ecclesias vel personas Ecclesiasticas „ ab antiquo pertineat perceptio decimarum, & de novo fiant *Novalia* in „ eisdem, quæris à nobis, ad quam „ hujusmodi *Novalium* decima incipiat pertinere? Ad hoc sic respondit Pontifex „ cum perceptio decimarum ad parœciales Ecclesias de jure „ communi pertineat, decimæ *Novalium*, quæ sunt in parœciis earundem, ad ipsas procul dubio pertinere noscuntur, nisi ab his, qui alias percipiunt decimas, rationabilis causa ostendatur, per quam appareat, „ *Novalium* ad eos decimas pertinere.

23 Neque vim hujus Textus enervaveris, si dicas, per *causam rationabi-*

lem Pontificem nihil aliud intendere, quam ut is, qui præten dit decimationem *Novalium* in aliena Parochia, ipsum jus decimandi prius ex causa rationabili, puta privilegio, infeudatione, transactione &c. acquisiverit, nam, cum jus percipiendi decimas *antiquas* & jus percipiendi decimas *Novalium* sint jura connexa (ut apparet in Parocho, cui, quod jus habeat colligendi decimas antiquas, etiam Decimæ *Novalium* debentur per *cit. cap. 29.*) is, qui hæctenus justo titulo munitus percepit decimas antiquas, sat rationabilem causam habeat, petendi decimas *Novalium*. Hanc oppositionem nullo negotio diluimus, dicendo jus decimandi competens Parocho esse *favorabile*, cum fundatam in jure is intentionem habeat quoad omnes decimas intra limites suæ Parochiæ per *cap. 30. h. t.* adeoque ad decimas *Novalium* recte extendi: econtra respectu extranei tituli, quibus jus decimarum eidem conceditur, sunt odiosi juxta vulgatam regulam in *cap. 15. de R. J. in 6.* ideoque jus percipiendi decimas *antiquas*, & jus percipiendi decimas *Novalium*, quod respectu Parochi est jus connexum, quoad extraneos noscitur esse diversum. Per causam ergo rationabilem Pontifex in *cit. cap. 29.* intelligit illam, quæ respectu ipsarum *Novalium* talis est, ita, ut non sufficiat præscriptionem, privilegium, transactionem, infeudationem, fundationem, donationem &c. (qui tituli pro causa rationabili habentur) quoad decimas in genere allegasse, sed necessè sit, quoad decimas *Novalium* in specie unum ex dictis titulis probasse.

Probatur II. Efficaciter nostra al- 24
fer-

tertio ex *cap. 2. h. t. in 6.* ubi in *§. 1.* statuitur, quod privilegium etiam expresse concessum de *decimis Novalium* percipiendis sit strictæ interpretationis, ita, ut hoc privilegium *solum ad medietatem decimarum Novalium* se extendat, tamen is, qui taliter privilegiatus fuit, totaliter habeat jus percipiendi decimas veteres, ex ratione ibidem subjuncta: *quia non est verisimile, si tunc de plena & integra perceptione veterum fuisset expressum, quod apostolica Sedes pariter & similiter decimas Novalium in tam grave Parochiarum dispendium indulgisset.*

25 Nec satisfacit Clariss. P. Engel ad *h. t. §. 1. num. 10.* exponendo hunc textum de casu, quo tale privilegium concessum Monasterio in grave præjudicium Parochi cederet. Vel enim intelligit tam grave præjudicium, ut inde Parobus enormiter lædatur, vel congrua etiam eidem sustentatio subtrahatur: vel intelligit quodcumque aliud præjudicium etiam citra quod Parochus graviter lædatur? Si prius, ad hoc Capitulum necesse non est confugere, siquidem privilegia, quæ in grave aliorum præjudicium cedunt, ex se cessant, saltem, si causa gravaminis sit notoria, aut certe per Principem revocari debent, ut colligitur ex *cap. 16. de Cleric. non resident. §. 1. ff. de vulgar. & pupill. substit.* & notant interpretes ad *cap. 9. h. t.* Si posterius, decisio *d. cap. 29. h. t.* id ipsum probat, quod volumus. Nec etiam dispositionem in *cit. §. 1.* conjungendam esse *cum §. ult. d. cap.* prout vult P. Engel, ubi sermo est de decimis, quas Laici ex privilegio Papali hætenus perceperunt, & ad Religiosos post-

modum transtulerunt, quo casu dicuntur Religiosi non hoc ipso acquisivisse jus percipiendi decimas *Novalium*, quia sicut Laico decimas ex privilegio Apostolico percipienti jus tamen ad Novalia non competit, ita nec plus in Monasterium transferre potest. *cap. 26. de R. J. in 6.* Nam hic *§. ult.* loquitur de casu prorsus distincto, nimirum de donatione decimarum antiquarum Religiosis à Laicis facta; adeoque decisio *cit. §. 1.* ubi Pontifex generaliter loquitur de *decimis Novalium*, ex hoc *§. ult.* limitanda non est.

Assertioni nostræ graviter obstare 26. videtur *cap. 27. h. t.* ubi Innocentius III. Abbati S. Columbæ indulgit, ut decimas Parochiarum suarum integre etiam quoad terras de novo cultas, adeoque *Novalium* decimas recipere posset, hoc principio motus, quod, *ubi majus conceditur, minus quoque concessum videtur.* Super qua decisione hoc dilemma formari potest: aut Parochiæ illæ, de quibus meminit textus, spectabant ad Monasterium, aut non spectabant ad ipsum? Si spectabant, decimas *Novalium* per se & jure communi jam habuit, nec opus fuit speciale desuper indultum à S. Pontifice expetere, *quia superfluum est, hoc precibus postulare, quod jam lege permissum est l. un. C. de Thesaur.* Sin verò Parochiæ non spectabant ad Monasterium, tunc concessum Decimarum privilegium (quod odiosum diximus) ad *Novalia* extendendum non fuit per *cap. 25. §. 1. h. t.* ubi dicitur: *nec occasione decimationis antiquæ sunt decimæ Novalium usurpanda, cum in talibus non sit extendenda licentia, sed potius restringenda.* Nec ar-

argumentum à majori ad minus in præjudicialibus procedit *cap. 2. princ. h. t. in 6. cap. 27. de Præbend. in 6.*

27 Ut nodum hunc satis implexum solvant AA. sensum hujus Capituli aliter atque aliter interpretantur. Nobiscum Covarruv. & Suárezio sic placet respondere, quod scilicet Innocentius III. hanc Decretalem emisit ad Abbatem, cujus Monasterio Parochiæ quidem prius incorporatæ erant, sed quia postea jus percipiendi decimas amisit, idque sub prætextu consuetudinis Canonico cuidam concessum fuit ab Episcopo, ad instantiam, deinde & preces Abbatis jus decimandi in præfatis Parochiis Monasterio per S. Pontificem postliminio restitutum fuit, quapropter dictus Abbas petiit ulterius sibi declarari, an per illam restitutionem Monasterio factam censeatur etiam jus percipiendi decimas *Novalium* eidem restitutum, respondit Pontifex, frustra de eo hasitare Abbatem, cum de jure communi ad quem spectat jus decimandi, etiam decimæ *Novalium* spectent, imo per dicta, nec unquam ad Canonicum illum propter factam concessionem Episcopi invalidam jus decimandi in *Novalibus* pervenit: cum igitur (quod majus erat) scilicet jus percipiendi decimas antiquas Monasterio per dictum S. Pontificis indultum restitutum fuerit, etiam jus ad *Novalia* tanquam minus & inferius concessum fuit: nam quælibet res facile ad suam naturam revertitur. Quæ subinde explicatione AA. oppositioni satisfactum iri confidimus. Alia argumenta, quæ contra afferuntur, profligata reperies apud Clariss. P.

Böckn in *Commentar. ad h. t. num. 24. § seq.*

Præter hunc titulum ordinarium & regularem dantur etiam alii particulares, & extraordinarii tituli acquirendi jus decimandi, videlicet *consuetudo, præscriptio, privilegium, transactio, permutatio.*

Per consuetudinem acquiritur jus decimandi, si Parochiani decimas prædiales consueverint dare Parocho, ubi Sacramenta hæcenus frequentârunt, non vero Parocho loci, ubi prædialia sunt sita. Et ad hanc consuetudinem introducendam decennium sufficere, saltem inter præsentis, existimant Gutierrez *QQ. Can. quest. 21. Covarruv. Var. resol. lib. 1. cap. 1. cap. 17. num. 8. Card. de Luca de Decim. discurs. 1. n. 32.* ex ea ratione, quod talis consuetudo non sit contra jus commune, sed potius præter illud, non enim S. Pontifex hoc casu absolute præcipit priori Parocho has decimas solvi, sed reflectendum esse vult ad consuetudinem; idcirco in facti contingentia consultus Lucius III. Pontifex rescripsit Archiepiscopo Strigoniensi in *cap. 20. h. t. Tu eligas in hoc casu, quod per consuetudinem diu obtentam ibidem noveris observatum.* Et licet contrarium legatur esse statutum respectu *præscriptionis* in *cap. 1. de Præscript. in 6.* illa tamen decisio applicari nequit ad *consuetudinem*, quia non æque ista, ac illa jus commune sibi adversum habet. Sanat enim hoc vulnus, vel potius ab eodem præservat talem consuetudinem tum notoritas facti, tum consensus saltem tacitus superioris, per quod sufficienter eliditur contraria juris

ris præsumptio, quia non videtur invito jure fieri, quod palam, & consentiente Legislatore fit.

29 Præscriptionem quoque legitimam esse modum acquirendi jus decimandi satis constat ex *cap. 6. de Præscript. cap. 1. eod. in 6. cap. 18. & 20. h. tit.* quantum vero temporis ad complendam præscriptionem requiratur, si scire aveas, pro diversitate casuum majus jam minus desiderari respondemus, & quidem si contra Ecclesiam Parochialem alia Ecclesia vel Monasterium præscribat, 40. anni cum titulo, aut tempus immemorabile propter adversam juris præsumptionem desideratur. *cit. cap. 1. de Præscript. in 6. cap. 2. de Restit. spoliat. in 6.* contra aliam vero Ecclesiam non Parochialem, quæ forte ipsa jus decimandi non nisi ex præscriptione, vel privilegio habuit, 40. anni etiam sine titulo, contra Clericum vero privatum, decem quoque anni inter præsentem, & 20. inter absentes cum titulo, aut absque titulo 30. anni sufficient, quia in his casibus nec præsumptio juris adversatur, nec favor Ecclesiæ exposcit, propter quem tamen præscriptio quadragenaria introducta est. P. Engel *h. t. §. 2. num. 21.* P. Wex *cit. tract. quest. 5. §. 27.* Rebuff. *de Decim. quest. 13. n. 100.* An iste titulus Laicis quoque proficiat ad præscribendum jus decimandi, in *§. seq.* latius exponetur.

30 Per privilegium quoque Papale jus decimandi acquiritur. Dixi *Papale*, nam inferior Papa, ut est Episcopus, quoniam supra Canones non est, jus Parocho de jure communi adimere nequit. Quod si igitur S. Pontifex alicui Ecclesiæ, vel Monasterio, Episco-

po &c. privilegium concedat Decimas percipiendi in sua Diocesi, vel certo districtu, idque in terminis tantum generalibus, tale privilegium ita interpretandum est, ut iis, qui defacto in possessione decimarum existunt, quam minimum præjudicet, adeoque de illis duntaxat agris & terris intelligi debet, in quibus hæctenus Ecclesia Parochiales decimas percipere non confuevit. Colligitur hoc ex *cap. 8. de Rescript. cap. 31. de Privileg. cap. 2. h. t. in 6.* sin vero tale privilegium in terminis strictioribus concessum fuerit, ut v. g. omnes decimæ minutæ alicujus Parochiæ percipi possint, tunc probabiliter ejusmodi decimæ Parocho auferentur, quanquam in illarum possessione constitutus sit, quia Papa id ignorare non potuit, cum decimæ jure communi ad Parochum spectent, ea propter, ejus juri derogare voluisse censebitur, utut specialem mentionem non fecerit. Guttirez *dict. quest. 21. num. 119.* Aliud dicendum foret, si alteri, quam Parocho in tali loco jus decimandi ex præscriptione, vel privilegio competeret, eo quippe casu, cum Papa ista specialia jura scire non præsumatur, speciali mentione opus foret, ut iisdem derogare voluisse censeretur. *cit. cap. 31. de Privileg. cap. 1. de Constit. in 6.*

De Laicis, num ad jus decimandi ³¹ utile per privilegium Papale habilitari queant, supervacaneum est quærere, plures enim ejusmodi concessionem variis regibus & principibus à SS. Pontificibus factas fuisse, testantur Gonzalez ad *cap. 19. num. 4.* Barbof. *de Potest. Episcop. part. 3. allegat. 87. n. 71.* & seqq. Guttirez *QQ. pp. lib. 1. cap. 14.*

§ 15. & alii, quos refert Eminent. Petra tom. 4. Comment. ad Constit. Apostol. pag. 292. num. 7. & constat ex cap. 2. h. t. in 6. Ratio concedendi erat æquissima, ut scilicet principum in vindicandis è barbarorum manibus Ecclesiis præstitam egregiam operam remunerarentur, & ad defensionem Ecclesiarum his præmiis invitarent.

32. Transactio, ut sit legitimus Titulus acquirendi jus decimandi, illud caveri debet, ut ne pro jure decimandi (quod spirituale est) detur aliquid temporale eruitur hoc ex cap. 3. § 9. h. t. & observat Glossa in cap. 7. de Transact. ut porro talis transactio perpetuò teneat, legitima superioris Ecclesiastici autoritas accedat necesse est, secus solos pacifcentes, non etiam eorum successores ligabit. cap. 2. § 8. de Transact. Panormit. ad cap. 3. h. t.

num. 2. P. Wex cit. tract. quest. 5. §. 21. Similiter possunt duæ Ecclesiæ jus decimandi inter se permutare, modo iusta causa permutationem suadeat, & legitima superioris autoritas ac aliæ solennitates in cap. 5. de reb. Eccles. alienand. præscriptæ interveniant, pro re vero temporali jus decimandi, sicut nec alia jura spiritualia, obstante vitio Simonix permutari possunt. cap. ult. de rer. permut.

Explicatis modis & titulis, quibus jus decimandi acquiri solet, & potest, operæ pretium nos facturos confidimus, si in origines decimarum à Laicis, jam ab olim possessorum, sollicita indagine specialem inquisitionem instituamus, ut inde constare possit, num legitimo titulo muniti in decimarum, quieta possessione etiamnum relinqui debeant. Sit proinde

§. III.

De Decimis Laicorum.

S U M M A R I A.

33. Decimas Laicorum vitiatos habere natales ostenditur. 34. Sensus cap. 19. h. t. contra communem interpretationem exponitur. 35. Ratio redditur, cur interpretes hunc textum in favorem Laicorum interpretati sint. 36. Laici post Concilium Lateranense decimas in feudum amplius habere nequeunt. 37. Quo jure hodieum Laici decimas jure proprietatis sibi vindicare possint, discutitur. 38. Jus decimandi directum nec per præscriptionem immemorabilem sibi asserere possunt. 39. Possunt tamen frui nuda commoditate colligendi fructus decimales. 40. Et sunt etiam in possessione juris decimandi manutenendi, si per tempus in eadem extiterunt. 41. Quo jure tamen excidunt in petitorio, nisi fama privilegii Apostolici muniti sint. 42. Quæ ipsa tamen fama per probationes contrarias rursus enervari potest. 43. Böhmerus orthodoxis improperat, quod nesciant distinguere inter res Ecclesiasticas.

fasticas, & spirituales. 44. Cujus ignorantia crasse ipse Bœbmerus convincitur. 45. Ex Pace Westphalica protestantes sibi jus decimandi pessima fide asserere ostenditur. 46. De Decimis Monasteriorum remissivè.

33 **D**ecimis Laicalibus originem dedere bella tum intestina, tum quæ cum Saracenis aliisque in idololatria tenebris demersis populis circa Sæculum VIII. Gallis frequentia intercesserant. Ut motus intestinos componeret Carolus Martellus, simulque à regni finibus arceret paganorum furorem, copiosum conscripsit militem, cui postea in præmium navatæ strenuæ in bello operæ præter alia bona Ecclesiastica, etiam decimas fruedas sua unius autoritate concessit, Caroli Martelli vestigia presserunt deinceps ejus posterus Pipinus, Carolus Ludovicus, & reliqui Gallorum Reges, ut scribunt Petrus de Marca in *Not. ad Concil. Claromont. Can. 7.* Thomassin. *de veter. & nov. Eccles. discipl. part. 3. lib. 1. cap. 11. §. 2.* Amat de *Graveson Histor. Eccles. tom. 3. pag. 11.* qui ad contutandam regni, & Ecclesiæ salutem decimas, aliaque bona Ecclesiæ Laicis instar feudi adscripsere, aut jam antea adscriptas, cum potentia possessorum eousque increvisset, ut ex eorum manibus Decimas, & Ecclesias extorquere tum temporis factu impossibile videretur, accedente etiam Episcoporum conniventia, confirmarunt. Post intervallum trium pone sæculorum acrius recruduit in Laicis usurpatio decimarum, aliorumque bonorum Ecclesiasticorum; Sæculo quippe XI. & XII. decimas Laicis obtulit aut Episcoporum, aliorumque Prælatorum, ambitio, ut scribit Gonzalez ad *cap. 19. b. t. num. 5.* Vincent. Petra in *Comment.*

ad Constit. Apostol. tom. 4. pag. 294. num. 16. aut ipsi denique Laici propria temeritate eas invaserunt, occasionem fortè præbente Clericorum licentiori vita, id temporis vitiis admodum sordidata, teste Espenio *J. E. V. part. 2. tit. 33. cap. 4.* Temerariis his ausibus ac sacrilegæ usurpationi SS. Pontifices variis coactis Conciliis, quæ refert Thomassin. *cit. cap. §. 3. & seqq.* obviam quidem ivère, sed incassum ferme, & frustratis eorum conatibus: adeo nempe occaluerat Laicorum rapacitas ex possessionis vetustate corroborata, ut prædam sacrilege occupatam sibi eripi minime pateretur. Unde ejusmodi infeudationes decimarum (ait Espenius *cit. cap. §. 26.*) aliquatenus tolerari incipiebant, maxime, quod Laici in hac decimarum possessione multo jam tempore extitissent. Alexander demum III. in Concilio Lateranensi III. Anno 1179. celebrato de restituendis decimis sequentis tenoris decretum *Can. 14.* concepit, *prohibemus etiam, ne Laici decimas cum animarum suarum periculo detinentes, in alios Laicos possint aliquo modo transferre. Si quis vero receperit, & Ecclesiæ non reddiderit, Christiana sepultura privetur.*

Hunc Canonem, qui refertur in *cap. 19. b. t.* sacri juris interpretes hæcenus ita interpretati sunt, ut decimas, in quibus Laici ante dictum Concilium Lateranense per Episcopos infeudati fuerunt, jam tuto retinere fas sit iisdem, modo id caveant, ne
ejus-

ejusmodi decimas infeudatas ad alios Laicos transferant. Verum alienam à vero & genuino hujus Canonis sensu hanc esse interpretationem luculenter ostendunt eruditissimus Thomassinus *cit. cap. 11. §. 7. & 11.* Vincentius Petra *d. tom. pag. 294. num. 18. & seqq.* Van-Espen *cit. cap. §. 30.* Rebuffus *de Decimis. Q. 10. num. 20. 22. 25. & 26.* Nam, si dictum Canonem pensulatus placeat trutinare, apparebit, Alexandri mentem haudquam fuisse, ut Laicis jam posthac decimas de præterito occupatas, aut ipsis in feudum concessas, tuta conscientia liceat retinere, quin potius eos etiamnum malæ fidei possessores, atque adeo ad reddendas Ecclesiis decimas obligatos esse, satis perspicue declaravit in illis verbis: *Ne Laici decimas cum animarum suarum periculo detinentes &c.* Quomodo autem cum animarum suarum periculo detinerent, si ipsis per dictum Concilium venia facta fuisset, decimas detinendi, ac id duntaxat vetitum, ne in alios Laicos easdem transferrent? Et sane hanc fuisse mentem Alexandri, constat ex ejusdem Epistola ad Præpositum & Decanum Ecclesiæ Remensis directâ (quæ inter ejus Epistolas in *Append. 1. Epist. 42. tom. 13. Concil. edit. Venet.* inserta reperitur) in qua meminit decimarum, quas pater quidam à majoribus suis acquisitas in filium Clericum transtulit, non alio ex capite, quam ut hoc pacto conscientia suâ prospectum iret: sic enim sonant verba Epistolæ: *Cum pater suus quasdam decimas, quas jure hæreditario possidebat volens peccati maculam evitare, sibi in elemosynam dedisset &c.* Ecce pater hic ulterius

detinendo decimas titulo hæreditario ad se devolutas peccati reatum haud evitaturum credidit, cum tamen hunc scrupulum (si interpretatio communis Canonistarum vera est) nullo negotio potuisset à se amoliri, reflectendo se ad ea, quæ paulo ante in favorem Laicorum decimas detinentium in Concilio Lateranensi statuta fuere. Verum non inanem hunc fuisse scrupulum nec Concilii Lateranensis obtentu se potuisse tueri, ipse Alexander in *d. Epist.* his verbis dispositivis declaravit. *Verum, licet pater suus eas DE JURE sibi dare non potuisset, quia tamen tutius, ut idem Clericus ipsas habeat, quam ad Laicum devolvantur, discretioni vestræ &c.* ex quibus verbis jam non facile videtur, scribit Thomassinus. *cit. cap. §. 7.* Pontificem hunc adduci potuisse, ut sineret sacras decimas in Laicorum patrimonio perpetuari, dummodo eas ante Concilium Lateranense III. obtinere cœpissent.

Id vero negari nequit, SS. Pontifices, & Concilia erga Laicos decimarum possessores indulgentissime se habuisse, ut notat Thomass. *cit. cap. §. 9.* quæ indulgentia cum indies magis aufereretur, factum forte est, ut interpretes in eam opinionem abirent, relaxatas jam esse Laicis veteres decimas, modo à novis usurpandis se continerent. Accessit huic interpretationi ex eo firmamentum, quod in Concilio Lateranensi IV. paulò post celebrato, videlicet Anno 1215, quanquam complures Canones de Decimis conditi fuerint, ut in specie *Canon. 32. 53.* cum tribus *seqq.* nullus tamen illorum re-stitutionem decimarum, quas Laici in feudum antea obtinuerant, vel in specie-
ciem

ciem urfit, quinimò Innocentius III. qui huic Concilio præfedit, Capitulo Sueffionensi, dum ab eodem veniam petiisset redimendi decimas, quæ infra limites Parochiarum ipsius Capituli in feudum à Laicis detinebantur, eorum petitioni ea lege annuit, ut Laici facta venditione nihilominus consueta servitia, ad quæ ratione decimarum jam antecedenter illis Ecclesiis erant devincti, etiam posthac impendant, aut, si modico pretio vellent esse contenti, ipsis quoque dicta servitia remittantur. Vid. Innoc. III. *regefr. 16. cap. 9.* Ex quo apparet, inquit Van-Espen *cit. cap. §. 32.* quod ipsa Ecclesia videbatur approbare jus & possessionem Laicorum, recipiendo servitia illa in compensationem decimarum, & quod servitia illa aliquatenus pretio decimarum correspondere. Præterea d. Innocentius Pontifex scribens Vercellensi Episcopo in *cap. 25. h. t.* videtur innuere, quod Laici super decimis antiquis, præsertim in feudum concessis non sint inquietandi. *Nec occasione inquit, decimationis antiquæ (licet in feudum decimæ sint concessæ) sunt decimæ novallium usurpandæ: cum in talibus non sit extendenda licentia sed potius restringenda.* Similis tenoris est altera ejusdem Pontificis Decretalis ad Archiepiscopos Bituricensis emissa, quæ refertur in *cap. 7. de his, quæ fiunt à Prælat.* Quapropter vulgatam interpretum opinionem, existimantium per Concilium Lateranense III. onus restituendi decimas antea possessas Laicis fuisse relaxatum Thomassinus *cit. cap. §. 11.* à temeritatis nota his verbis excusat: „ Quamquam eo Concilio di-

„ ferte non approbentur, imo & im-
 „ probentur decimæ Laicis in feudum
 „ concessæ, tantulo tamen intervallo
 „ distat Pontificatus Alexandri III. &
 „ Innocentii III. ut deviatum magno-
 „ pere non sit, quando, quod unius
 „ erat, alteri tributum est. Aliunde
 „ vero, cum ab Alexandro IV. in *cap. 2.*
 „ *h. t. in 6.* declaratum sit, decimas an-
 „ te Concilium Lateranense infeuda-
 „ tas, posse à Laicis consentiente Epi-
 „ scopo Monachis reddi: hinc addu-
 „ ci potuere, ut Concilio Lateranen-
 „ si III. epocham affigerent decima-
 „ rum infeudatarum. Videatur etiam
 Van-Espen *cit. cap. 4. §. 36.*

Quamquam verò communis hæc ⁵⁶
 Canonistarum interpretatio effecerit,
 ut pro regula jam receptum sit, deci-
 mas à Laicis licite retineri posse, in
 quibus ante Concilium Lateranense III.
 infeudati fuere, prout etiam tradit
 S. Rota *decis. 234. num. 3. part. 9. tom. 1.*
Recent. iidem tamen Interpretes con-
 corditer docent, ejusmodi decimarum
 infeudationes post dictum Concilium
 in Laicos haud amplius sustineri, per
cap. 7. de his, quæ fiunt à Prælat. c. 19.
h. t. cap. 2. §. sane eod. in 6. Moneta
de Decimis cap. 5. num. 66. & alii ibi-
 dem relati, nisi Apostolicus accedat
 consensus, quem nisi ex gravissimis
 causis S. Pontifex impertiri non solet.
 Eminent. Petra *cit. tom. 4. pag. 295.*
num. 21.

Unde jam gravis, & implicata ex- ³⁷
 oritur quæstio, quo jure se tueri que-
 ant Laici, qui decimas jure propieta-
 tis hodie sibi vendicant, easque ad in-
 star aliorum bonorum patrimonialium
 (ut notoria praxis ostendit) libere
 alienant in alios Laicos tam inter vi-
 vos,

vos, quam per actus ultimæ voluntatis, cum tamen nec privilegium Apostolicum exhibere nec infeudationem ante Concilium Lateranense III. factam, nec alium legitimum titulum, quo hoc jus ad se devolutum fuisset, ostendere possunt? Iniquos eos esse usurpatores, nec possessionem, in qua se per tempus immemorabile jam constitutos esse clamitant, ulla ratione cohonestari posse vel ex eo nullo negotio eviceris, quod Laici incapaces sint possidendi jus decimandi, tam *directum*, quam *utile*, illud, quidem quod fundetur in titulo spiritualis ministerii; istud vero, quod post Concilium Lateranense Episcopis adempta fuerit facultas jus *utile* decimandi Laicis infeudum constituendi, sed opus omnino sit speciali S. Pontificis privilegio, qui solus prædictum jus *utile* à radice sua, seu jure spirituali separare potest. Quapropter si Laici nec ejusmodi privilegium Papale exhibere, nec de infeudatione jam ante Concilium Lateranense sibi facta authenticè docere queant, etiam possessionem suam, quancunque demum temporis fuerit, justam & legitimam reddere non possunt. V. Clariss. P. Wex cit. tract. de Decim. Q. 5. Controv. 3. §. 3. & seqq. Quid ego de his decimis Laicalibus censeam, per distinctas Assertiones expono.

38 Dico igitur I. Laici ad jus decimandi *directum* nec per privilegium Apostolicum, nec per temporis immemoralis possessionem, nec quocunque alio modo, aut titulo habilitari possunt. Hæc Conclusio inter nostros contradictorem non habet, quia Laici ministerii spiritualis v.g. ad-

ministracionis Sacramentorum, in quo jus decimandi *directum* fundatur, simpliciter incapaces sunt. cap. 1. C. 16. Q. 7. cap. 17. 19. 25. h. t. cap. 7. de Præscript. Panorm. hic num. 1. & 2. Covarruv. Var. resolut. lib. 1. cap. 17. n. 5. & 6. & alii. Bœhmero obstrepenti inferius satisfiet.

Dico II. Si sola commoditas sive 39 licentia colligendi decimales fructus per Episcopum vel Parochum in Laicos translata fuit, jure decimandi tum *directo*, tum *utili* salvo manente penes Ecclesiam, ea commoditate Laici hodie frui possunt, nec ad hoc indigent speciali indulto, sive S. Pontificis concessione. Canisius ad h. t. cap. 13. num. 12. Ratio est, quod ipsa decimarum collectio à jure decimandi separabilis est, quippe quæ in mero facto consistit, meramque commoditatem exigendi decimas illæso jure veridicimatoris continet: unde inquit S. Thom. 2. 2. Q. 87. art. 3. ad 3. quod sicut res nomine decima acceptas potest Ecclesia alicui Laico tradere; ita etiam potest ei concedere, ut dandas decimas ipsi accipiant, jure accipiendi ministris Ecclesie reservato.

Dico III. Si Laici per tempus im- 40 memorabile in quasi possessione juris decimandi *utilis* existant, in *possessorio* manuteneri debent, non item in *petitorio*, nisi cum tempore immemoriali etiam concurrat fama privilegii Apostolici. Hæc Conclusio trimembris est, explicatur quoad singula. Et quidem ratio I. est, quod illa præsumptio vehemens, quæ Laico possessori obstare videtur, per lapsum temporis immemoralis taliter enervetur, ut in contrarium fortissima insurgat præsumptio,

ptio, decimas hæcenus possessas aut ex sua origine esse temporales, quæ scilicet vel per speciem Canonis annui, sive census in recognitionem domini directi, vel per speciem collectæ sive contributionis solvuntur etiam dominis sæcularibus: vel si supponatur esse decimæ spirituales, nuda duntaxat commoditas decimarum in Laicum possessorem translata fuisse præsumatur, ut subinde incapacitas possessionis hic non obstet, quominus in possessione decimarum manuteneri debeat. Et ita S. Rotam decidisse decis. 67. num. 8. part. 15. recent. refert Cardin. de Luca discurs. 6. de Decim. num. 12.

41 Ratio II. Membri est, quod in petitorio magis trutinetur, & examine- tur justitia vel injustitia causæ, quæ non æque attenditur in possessorio, ut notat Card. de Luca d. discurs. num. 11. idcirco, cum Laicis obstet incapacitas possidendi, & jure proprietatis sibi habendi jus decimandi etiam utile, utpote connexum cum directo, quod fundatur in titulo spirituali, sola temporis immemorialis prærogativa vicem tituli sustinere nequit, nisi (ut in III. membro limitamus) concurrat constans fama privilegii Apostolici, vel saltem constet, Laicum possidisse decimas per tempus immemorabile uti Vasallus, & quod ut talis ab Ecclesia fuerit agnitus; simili quippe fama concurrente purgatur vitium incapacitatis ex parte Laici, saltem præsumptivè, quia præsumitur cum non constet de initio possessionis, privilegium Apostolicum jam ante Concilium Lateranense Laico possessori fuisse concessum, & ita sæpius resolvisse S. Ro-

tam scribunt laudatus Card. de Luca d. discurs. num. 24. Panimoll. decis. 33. annot. 1. num. 15. Eminent. Petra in Comment. ad Constit. Apostol. tom. 4. pag. 297. num. 30.

Dico IV. Laicos rursus in petitorio succumbere, si fama privilegii per probationem in contrarium enervetur, quia præsumptio, quæ Laicis patrocinari videtur, non est juris & de jure, ut subinde probatione in contrarium convelli possit, ut bene advertit Clariss. P. Engel h. t. num. 29. & alii apud P. Wex d. Controv. 3. §. 18. relati. Et ideo, quamquam Laici per ducentos annos, & ultra in possessione juris decimandi fuerint, si tamen ostendi possit, quod eorum Majores propria auctoritate decimas involaverint, id quod vel maxime ante ducentos annos contigit, ubi inter illas tumultuationes bellorum (ut scribit Thomassinus cit. pa. t. 3. lib. 1. cap. 11. §. 12. in fin.) quæ occasione Lutherana Vefania ubique flagrabant, Laici audaciores facti, sacrilegas has deprædationes exercebant, ipsique Ecclesiarum Patroni & Advocati jura & redditus Ecclesiasticos in suam utilitatem convertebant, ut similiter advertit P. Wex loc. cit. §. 19. & P. Engel h. t. n. 23. corruit ille Titulus Privilegii Apostolici ex immemoriali tempore, & fama præsumptus, ac subinde etiam ipsum jus decimatoris Laici hac præsumptione suffultum. Nec exceptione præscriptionis immemorialis se tueri poterit, nam præscriptio immemorialis (ut ad tit. de Præscript. num. 11. ostendimus) non esse vere & proprie dicenda præscriptio, sed tamdiu jus possessoris conservat, quamdiu de vitioso Titulo, aut

aut initio possessionis authenticè non constat, hoc vero detecto ipsa præscriptio corrumpit, omneque jus possessoris resolvitur. Quapropter hodiernis decimarum possessoribus Laicis vehementer metuendum est, ne cum animarum suarum periculo decimas detineant, ut monet P. Engel *l. cit.* quia excussis scriniis aut archivis suis facile deprehenderent, à turbulentis illis temporibus luis Lutheranae, quo sacra profanis misceri ceperant, decimas suas, earumque collectionem vitiosa duxisse initia.

43 Contra I. Assertionem Bœhmerus vehementer excandescit, exprobrando nobis, quod inter res *Ecclesiasticas & spirituales* distinguere nesciamus; & ad illas quidem, spectato saltem initio, decimas recte referri autumat, non etiam ad posteriores, quarum legitimos possessores æque constituit Laicos, ac Clericos. Audiamus Doctorem hunc spirituale suam doctrinam suavissimis verbis propinantem. Ita ergo ille §. 35. *h. t.* *Fuisse decimas quoad maximam partem à suis primordiis in patrimonio Ecclesie, quis negaverit? fuit ergo res ECCLESIASTICA, non SPIRITUALIS, nisi omnem rem ECCLESIASTICAM per superstitionem intolerabilem vocari velis SPIRITUALEM.* Spirituale est, quod animam pascit, non quod ventrem eorum, qui se spirituales *ναρὰζοχῆν* dicunt. Denique SPIRITUALIA à Laicis possideri non posse quis crederet? Vere spiritua- lia aequè pro Laicis ac Clericis sunt instituta, illis equaliter utuntur, nec solos Clericos verbo, & Sacramentis pascendos esse Christus præcepit. Hæc sunt vere spiritualia, omnibus communia.

Christianis, nec in Cleri monopolio. Decepti admodum sunt hoc fuco Laici, quod soli Clerici sint SPIRITUALES: quod soli nomine Ecclesie veniant, & huic datum, illis tanquam SPIRITUALIBUS debeat, adeoque etiam SPIRITUALE dicendum, à quo Laici ut CARNALES, sæculo inservientes, mundani, & tanquam CANES A SANCTO veniant excludendi.

Hac doctrina Bœhmerus & cras-⁴⁴ sam rerum spiritualium ignorantiam & perpetuo in cavillos, adversus Ecclesiam orthodoxam prurientem animum iterum iterumque prodit. Apud nos *Ecclesiastica*, & *spiritualia* non sunt Synonima; dantur enim res *Ecclesiasticae* mere temporales, quæ ex se nihil *spiritualitatis* habent, ut sunt castra, villæ, domus, fundus, pecunia & id genus alia bona ad Ecclesiam spectantia. Sunt rursus nobis res *spirituales* in multiplici differentia. Aliquæ dicuntur res spirituales ab intrinseco & per essentiam tales, ut sunt gratiæ, & dona DEI, vel etiam Sacramenta, quæ causant gratiam DEI, & ab ejusmodi rerum spiritualium participatione Laicos non excludimus. Aliæ dicuntur res spirituales, non quod ex se sint tales, sed per connectionem ad illas, quod rursus duplici modo contingere potest nimirum vel *antecedenter*, quatenus res mere temporales habet se instar subjecti, in quo aliquid spirituale per modum formæ recipiatur, tales res sunt Altaria, Ecclesiæ, Calices, ac alia vasa, quæ consecrari, & benedici solent, sicque *spiritualibus* connectuntur, & ad ea præsupponuntur existere. *Consequenter* res spirituales vocamus illas, quæ ali-
quid

quid spirituale tanquam causam & fundamentum præsupponunt, quo præter alia referimus *jus decimandi*, quod tanquam causam præsupponit ministerium spirituale, consistens præcipuè in administratione Sacramentorum, cujus ministerii cum Laici ex defectu sacrae Ordinationis incapaces existant, injuriam illis non facimus, quod possessionis quoque, ac per consequens præscriptionis activæ *juris decimandi* ipsos simpliciter incapaces pronuntiemus per *cap. 7. de Præscript.* & hoc quidem quoad *jus directum* difficultatem non habet. Quoad *jus utile* verò Laicos eatenus possessionis capaces censemus, ut, si constet, *jus utile* decimandi à *directo* S. Pontificis autoritate fuisse separatum, idque Laicis de Ecclesia bene meritis in feudum fuisse concessum, illud procul dubio possidere possint, neque diffitemur, *jus* taliter à titulo spirituali separatum etiam inter Laicos præscriptioni obnoxium esse. Ubi vero de hac separatione legitime non constat, nec etiam de infeudatione ante Concilium Lateranense facta, solum exercitium decimationis quamvis per tempus immemorabile continuatum. Laicos capaces hujus *juris*, ac legitimos possessores non constituit, nisi fama privilegii Apostolici eorum possessionem munit, quo casu eousque in possessione relinquendi sunt, dum fama hæc per contrarias probationes enervetur, ut supra dictum est. Et ex hac explicatione (quæ orthodoxa est) satis liquet, *jus decimandi* tam *directum*, quam *utile* recte ad res spirituales referri, & ab ejus possessione (nisi privilegio Apostolico habilitentur) Laicos jure merito excludi.

Est & aliud *jus decimandi*, ad quod possidendum per instrumentum *Pacis Westphalicæ* se habilitatos credunt DD. *Protestantes*: in hoc quippe instrumento *art. 5. §. 46.* sic cautum legitur: *Illi vero redditus, census, DECIMÆ, pensiones, quæ vigore jam dictæ pacis religionis statibus Augustanæ Confessionis ob immediatas, vel mediatas fundationes Ecclesiasticas ante vel post pacem religiosam acquisitas è Catholicorum Provinciis debentur, quorumque in possessione vel quasi percipiendi Anno 1624. die primo Januarii fuerunt, absque ulla exceptione solvantur.* Hoc *jus decimandi* quod ad res spirituales referri nec possit, nec debeat, facile Boehmero indulsim; nihil enim spirituale, sive possessionem, aut possessores ipsos, sive titulum possidendi spectem, hic reperio, nisi sacrilegam quoque usurpationem rebus spiritualibus accensendam esse quis existimet. Est vero sacrilega, & impia dicenda *decimarum* usurpatio, quas *Protestantes* usque modo ex fundationibus Ecclesiasticis nullo titulo legitimo muniti extorquent. Quis enim jurisperitorum unquam docuit, *occupationem solum* in rebus, quæ sunt alterius, esse modum acquirendi legitimum? Quis possessorem illum dixerit esse bona fide munitum, qui possessionem per vim occupavit? Quis jure fieri affirmare ausit, quod per injustas exactiones extorquetur? Et tamen hoc *jus decimandi*, quod ex *d. Instrumento Pacis* sibi *Protestantes* assertum eunt, ita comparatum esse ipsimet fatentur. Audiat *Author meditationum ad Instrumentum Pacis Westphalicæ d. art. 5. §. 46.* de hoc Articulo meditatio ita pronuntians:

tians: OCCUPATIO hic pro omni acquisitione est, accedente saltem possessione ex Calendis Anni vigesimi quarti. Hoc unum est, quod possessionem justam legitimamque efficit, & quo possessores impostum ab omni persecutione juris securi sunt. - - - Sufficit enim redditus à Catholicorum Provinciis exactos quocunque nomine esse, atque Protestantes in possessione exigendi dicto tempore fuisse; justa & legitima, an vero injusta illa exactio fuerit, itémque an Protestantes bona vel mala fide possederint, nihil refert. - - - Nam etsi quis pridie, vel ipsis illis Calendis vi etiam aut elam redditus se exegisse docere possit, jus perpetuum ea pace habet, & actionem, nulla omnino cujuscunque generis exceptione elidendam. Et quod miseris, nulla hic religione se tangi dicunt Protestantes: in tuto collocavit loco has exactiones Instrumentum Pacis Westphalicae, exclamat ovans Boehmerus ad h. tit. §. 38. ac propterea plaudunt, & gratulantur sibi conditio-

nem suam præ Catholicis meliorem quos (sunt verba d. Author. medit.) occupatio fundationum Ecclesiasticarum non juvat, etiamsi in terris protestantium fuerint facta, quoniam religione tenentur, quominus ex ejusmodi bonis compendium suum facere possint. Quo conscientiae metu protestantes non adeo vexantur, cum his rebus melius uti norint, ad DEI Gloriam, & Reipublica bonum. O sancta protestantium religio! O aurea Pax Westphalica! illa per rapinas quoque, & deprædationes Divinae gloriae, & saluti publicae consult, hæc vero operit multitudinem peccatorum.

Quomodo decimæ ad Monasteria, & Regularium Collegia pervenerint, plena manu excusserunt Petrus de Marca in Not. ad Canon. 7. Concil. Claremontani. Thomassin. part. 3. cap. 10. Christian. Lupus tom. 6. Schol. ad Canon. 9. Concil. Roman. V. Van-Espen J. E. V. part. 2. tit. 33. cap. 5. ad quos studiosum lectorem remittimus.

§. III.

Quinam ad solvendas Decimas obligentur?

S U M M A R I A.

47. Ad Decimas obligantur omnes Christi fideles ex debito personali, adeoque nec hæretici ab hac obligatione immunes sunt. 48. Qualiter Protestantes in Romano Imperio hac lege teneantur, exponitur. 49. Clerici Parocho de prædiis suorum beneficiorum Decimasolvere tenentur, uti & Parochus ex suo fundo patrimoniali sibi ipsi Decimasolvere debet. 50. De Monasteriis quid juris sit, explicatur. 51. Etiam pauperes, nisi extrema necessitate laborent, à lege Decimarum non sunt exempti. 52. Ex obligatione reali omnes illi tenentur ad Decimas, qui prædia Decimis obnoxia possident. 53. 54. Quomodo locator & colonus ad Decimas teneantur, duplici responsione de-

declaratur. 55. An successor Decimas ab antecessore non solutas solvere teneatur? Fundamenta affirmantium. 56. Et negantium referuntur. 57. Affirmantibus accedimus. 58. Si sermo sit de Decimis Ecclesie debitis.

47 **O**bligatio solvendi decimas oritur vel ex debito *personali*, vel *reali*. Ex debito personali obligantur omnes Christi fideles, qui per baptismum januam Ecclesie ingressi sunt, Decimas persolvere & quidem Parocho, cui quoad spiritualia & Sacramentorum perceptionem subiecti sunt. Estque hæc obligatio tam universalis, ut afficiat omnes, cujuscunque dignitatis, status aut conditionis sint, nisi speciali privilegio se exemptos docere possint. *cap. 3. 4. 5. § 24. h. t.* unde nec Imperator, aliique supremi Principes se huic oneri sua sponte subducere, nec alios eximere valent. *cap. 25. h. t.* S. Pontifex tamen per se & directe hac lege non tenetur, cum nulli alteri in terris quoad spiritualia subiectus sit, supremus ipse ovium, & pastorum omnium pastor. De hæreticis quod obligatione solvendi decimas distringantur, tanto minus dubitare licet, quanto certius est, quod, sicut nemo sua unius voluntate causam possessionis sibi mutare potest, ita rebelles Ecclesie filii sua pervicacia vincula legum solvere nequeant. Et quanquam ab Ecclesie Catholice ministris Sacramenta defacto non recipiant, id habet se per accidens ex culpa ipsorum hæreticorum, qui, sicut Ecclesiam non audiunt, ita ministeria spiritualia præfracte contemnunt.

48 Sed quid de amicissimis confratribus nostris DD. *Protestantibus* in Romano Imperio censendum, an illi pastoribus orthodoxis hoc decima-

rum tributum pendere obstringuntur? si secundum leges DEI, & Ecclesie respondendum sit, eos huic tributo obnoxios esse affirmare nullus hæsito. Sed quia hodie pro dolor! in Germania vivitur secundum leges sæculi, & orthodoxi inevitabili necessitate urgente amici esse cœperunt hostibus Ecclesie, Communione Civili inter utriusque Religionis assecclas lege publica firmata; ideo quoad præsens quoque punctum obligatio *protestantibus* eatenus remissa fuit, ut nonnisi in illis *Augustana Confessionis* statum conditionibus, ubi Catholici Anno 1624. notorie in possessione, vel quasi exercitii jurisdictionis Ecclesiasticæ fuerunt, Catholicis Parochis Decimas solvere teneantur. Vid. *J. P. Artic. 5. §. 48.*

De Clericis id juris est, ut, si fuerint curati, ipsumque Parochum in dispensandis Sacramentis aliisque spiritualibus functionibus coadjuvent, de prædiis dotalibus Ecclesie Parochialis intra ejusdem fines sitis, & pro sustentatione tum Parochi tum Coadjutorum suorum comparatis, Coadjutores Clerici nullas decimas solvant: sin vero prædia constituta sunt pro dote alicujus beneficii Ecclesiastici curam animarum non habentis, Clerici, qui simile beneficium obtinent, decimas per se & ex obligatione personali Ecclesie Parochiali persolvere debeant, ex ratione, quod à Parocho spiritualium ministeriorum labores recipiant, & ita exaudiendum esse textum in *cap. 2. h. t.*

docent Barbosa *lib. 2. vot. 41. num. 15.* & *seqq.* Card. de Luca *discurs. 2. de Decim. num. 5. § 6.* qui insuper hoc notabile addit, quod Parochus, qui agrum patrimoniale in propria sua Parochia habet, vel etiam alia bona Ecclesiastica titulo alicujus beneficii compatibilis sibi obvenientia, de illis Decimas Ecclesie suae, adeoque sibi ipsi, tanquam personae moraliter distinctae, dare debet, Parochus enim quoad bona sua patrimonialia, aliaque etiam Ecclesiastica venit jure privati, & consideratur quasi unus de populo, & sic tanquam debitor decimarum, qui subinde sibi ceu administratori Ecclesiae Parochialis, quae revera decimarum creditrix est, decimas recte solvit quem sensum, *cit. cap. 2. h. tit.* cum Bœhmerus assecutus non fuerit, ideo inepte scripsit *§. 77. h. t. si ad illa decisio applicatur* (nempe ad praedia intra fines Parochiae sita) *inanis videtur decisio, cum Parochus à semetipso haud exacturus sit decimas.* Interim, ut bene monet P. Wagnereck *ad cap. 2. h. t. in fin.* in hac re attendenda est locorum consuetudo, quae *cit. cap. 2.* optima est interpres.

50 Circa Monasteria hodie vix difficultas esse videtur, quin à decimis solvendis sint exempta, cum vel per se populum, & jura Parochialia habeant, vel Parochiae, sub quibus aliàs forent, ipsis incorporatae sint; secus ac olim, quando Religiosi ad Clericatum non ita promoveri solebant, ac proinde non minus ac Laici decimas ex obligatione personali, quod scilicet à Parochis *spiritualium ministeriorum labores acciperent*, solvere tenebantur, nisi specialibus Privilegiis exempti essent, qualia

Privilegia in corpore Juris clausa reperiuntur in *cap. 47. C. 16. Q. 1. cap. 3. 10. § 34. h. t.* & alia per speciales Bullas concessa adducunt Tamburin. *de J. A. tom. 1. disput. 15. à num. 8. usque ad 30.* Barbof. *de Offic. Paroch. part. 3. cap. 28. §. 3. à num. 20.* Lauretus de Franchis *in Controv. inter Episc. & Regul. part. 2. quest. 72.* Joan. Franc. Leo *in Thesaur. for. Eccles. part. 2. cap. 12.* & alii.

Pauperes, si tenues quidem, absolute tamen sufficientes redditus habeant, decimas solvere tenentur. S. Thom. *2. 2. Q. 87. art. 4. ad 4.* non etiam, si extrema necessitate laborent, cum in tali casu prima redeat rerum communio, in gravi tamen necessitate constitutis obligatio non remittitur, sed duntaxat differtur, usque dum ad pinguiorem fortunam pervenerint, ipsam vero dilationem, ostensa sua egestate, à Parocho petere debent, ut cum aliis docet Castropalao *part. 2. disput. un. de Decim. punct. 11. num. 2.* facit huc *Extravag. un. h. t. inter commun.* ad quam videatur Barbosa.

Sunt rursus alii, qui, quanquam Sacramenta nulla recipiant, aut certe nulli Parocho subditi sint, decimas nihilominus solvere tenentur, non quidem directe, quatenus obligatio ex præcepto decimarum quâ tali resultat, sed indirectè, seu ex debito & obligatione reali, quatenus nempe praedia decimis obnoxia possident: Decimæ enim sunt onus reale, quod ad quemcunque possessorem transit *cap. 33. h. t. cap. 5. de Pignor. l. 57. ff. de contrab. empt. l. 7. §. 2. l. 24. §. 4. ff. de Usufr.* Vi hujus oneris realis Judæi de agris, quos sub ditione Principis Christiani

colunt, vel qui ad eos pervenerunt, jam antea decimis obnoxii, decimas solvere tenentur *cap. 16. h. t. cap. 18. de Usur.* non etiam de iis possessionibus & fundis, quæ antea nunquam à Christianis possessæ, seu quæ nullo tali onere affectæ transferunt ad Judæos, ut à sensu contrario *dd. cc.* colligunt Zoësius ad *h. t. num. 14.* & P. Wex *part. 5. tract. 1. de Decim. Quest. 4. §. 4.* similiter S. Pontifex, quanquam per se & ratione suæ personæ ad decimas obligatus non sit, cum nulli prorsus in terris pastori in spiritualibus subijciatur, per accidens ratione debiti *realis*, si nimirum bona patrimonialia vel alio titulo propria possideat, de illis decimas solvere tenetur. Suarez *cap. 17. num. 8.*

§3 De Colono & locatore prædii ruralici quaritur, uter eorum ad decimas solvendas teneatur? Resp. I. si colonus sub obligatione certæ pensionis annuæ locatori præstandæ solus percipiat fructus, etiam solus decimas solvere tenetur, adeo quidem, ut ne tum immunis sit, cum prædia conduxit à Religiosis, qui immunitate gaudent, siquidem nec ipsi Religiosi pro eo casu privilegiati sunt, quo agros alias decimabiles conduxerunt *cap. 8. §. 11. h. t. Card. de Luca discurs. 1. de Decim. num. 30.*

§4 Resp. II. si Colonus partiarius sit, ita, ut partem fructuum ipse percipiat, pars altera domino cedat, uterque pro rata ad decimas tenetur *cap. 24. h. t.* Poterit autem eo casu partitio taliter fieri, ut vel decimæ ex fructibus adhuc integris, & indivisis separentur, ac postea ex conventionis lege residui fructus inter Colonum & locatorem

in æquales partes dividantur: vel, si placeat fructus mox, ut à solo separati fuerint, inter se partiri, quisque pro quota fructuum decimas solvet. Vid. Clar. P. Wex *Quest. cit. §. 24.*

Alia succedit quæstio: an successor, v.g. emptor teneatur decimas prædiales ab Antecessore non solutas solvere? Clariss. P. Engel ad *h. t. §. 1. num. 17.* Panormitanus ad *cap. 7. h. t. num. 6.* Rebuffus, Berlichius, & alii affirmativam tuentur, his argumentis persuasi I. decimæ sunt onus *reale*, ipsis prædiis inhærens, ac subinde ipsarum prædialium quemcunque possessorem sequitur. II. Decimæ in *cap. 26. h. t.* vocantur *tributa pauperum*, quæ DEO in recognitionem supremi domini solvantur, at vero tributa sunt onus *reale* ipsos fundos tributarios afficiens, adeo quidem, ut, si quæ ab Antecessore persoluta non fuerint, à successore solvi debeant *l. 7. ff. de Public. l. 36. ff. de jur. fisci.* Quod confirmatur ex *cap. 33. h. t.* ubi jubet Pontifex decimas ante omnia alia tributa persolvi, quod signum est, decimas eminentiori quodam titulo *tributorum* privilegio gaudere. Accedit, quod hanc prærogativam quoad *tributa* legamus *fisco* esse concessam per *cc. tt.* Quid ergo vetat, idem privilegium quoad decimas tribuere Ecclesiis, cum à fisco ad Ecclesiam bene inferatur, maximè in præsentem, ubi *decimæ* magis privilegiatæ sunt, quam *tributa*, ut paulo ante dictum est. Everard. *in topic. loc. 61.* Matth. Stephani in *Dialect. jur. lib. 2. loc. 137.* & hanc Sententiam non modo multorum locorum praxis approbat, prout in specie de superiori Austria testatur Clariss. D.D. Finsterwalder

der pract. observat. lib. 3. observ. 141. num. 7. verum etiam à pluribus primæ notæ DD. heterodoxis defenditur, ut à Carpzovio *jurispr. Eccles. lib. 1. tit. 8. definit. 128.* Stryck. *in addit. ad Brunnem. jus Eccles. lib. 2. cap. 6. §. 7.* Gabriele Wolfio *in insit. jurispr. Eccles. lib. 2. cap. 6. §. 4.* qui similiter de praxi suarum Ecclesiarum testantur.

56 Qui successori favent, eumque à præteritarum decimarum solvendarum onere absolutum volunt, argumento potissimum *negativo* nituntur, dando Responsiones, & Solutiones, ut sibi quidem videtur, adæquatas ad argumenta oppositæ Sententiæ. Quapropter ad I. respondent, Decimas non esse onus simpliciter *reale*, sed cum respectu & ordine ad fructus, quibus proprie & formaliter illud onus est annexum; unde, qui fructus non collegit, sive, ad quem fructus non sunt delati, decimas solvere non tenetur, quod colligunt ex *cap. 24. h. t.* ubi ab illis duntaxat decimæ sunt solvendæ, qui fructus percipiunt. Clarius adhuc ex *cap. 26. d. t.* his verbis: *Cum de cunctis omnino proventibus decimæ sint reddendæ, sicut colonus de parte fructuum quæ sibi remanet ratione cultura: sic & dominus de portione, quam percipit ratione terræ, decimam reddere sine diminutione tenetur.* Ecce & dominus & colonus uterque pro rata fructuum perceptarum decimas solvere jubetur. Cur ita? quia decimæ non fundos, sed fructus afficiunt. Ad II. dicunt, *tributa* inter & decimas perfectam haudquaquam esse analogiam, sed per impropriationem verbi, adeoque metaphorica duntaxat significatione decimis nomen *tributi* attribui. Tributum

enim proprie illud dicitur, quod summo Principi in recognitionem domini cum protestatione subjectionis immediatè penditur, qui conceptus non nisi improprie *decimis* accommodari potest, quippe quæ primario in sustentationem ministrorum Ecclesiæ solvuntur, licet cum aliquali respectu ad DEUM, tanquam dominum rerum omnium universali, id quod aliis quoque actibus, per quos aliquo modo cultus DEI promovetur, commune est. Præterea à *tributis* decimæ in multis differunt, nam illa præscriptionem ægre admittunt, *l. 6. C. de Præscript. 30. vel 40. ann. facilius decimæ cap. 4. §. 6. de Præscript.* In *tributis* locum non invenit appellatio. *cap. 41. §. 15. C. 2. Q. 6.* bene vero in *Decimis cap. 59. de Appellat.* unde patet infirmitas argumenti, quod à *tributis* ad *decimas* ducitur. Denique à *fisco* ad *Ecclesiam* in hoc casu legitime non inferri autumant, eo quod deficiat paritas rationis inter *tributa*, & *decimas*, ut ostensum fuit: jam vero ipse Everardus, qui hunc locum argumentandi admodum commendat, vim suam amittere eo casu contendit, quo non eadem ratio militat in utroque, vel quando privilegia *fisci* sunt talia, ut Ecclesiæ congrue applicari nequeant, addunt ultimo, æquitati haud convenire, ut reptantur decimæ præteritæ à novissimo possessore, quas non ipse, sed antecessor suus collegit, per *l. 155. ff. de R. J.* ubi dicitur: *Factum cuique suum, non adversario nocere debet.* Nec alter alterius odio prægravandus est *cap. 22. de R. J. in 6.* Atque ita sentiunt cum pluribus aliis Henric. Canisius *de Decim. cap. 4. num. 3.* Arnold. Corvinus *de*

de Benefic. Eccles. lib. 7. tit. 6. P. Wex
cit. part. 5. tract. 1. Q. 4. Controv. 2.
§. 8. & seqq. P. Wiestner h.t. num. 35.
Magnific. P. Schmier lib. 3. tract. 1.
part. 3. sect. 3. §. 3. num. 140. & seqq.
Clarif. P. Placidus Böckn in Comment.
ad h.t. num. 43. Et habet ita usus &
praxis Austriae inferioris teste laudato
D. Finsterwalder d. observ. 141. n. 6.

57 Mihi utriusque partis momenta
expendenti prior Sententia, utpote Ec-
clesiæ favorabilior, præplacet, utut, si
ad apices juris res examinetur, poste-
riorem probabiliorem censeam. Ve-
rum non ita stricto juri inhaerendum.
(inquit Stryckius in addit. ad Jus Ec-
cles. Brunnem. lib. 2. cap. 6. §. 6.) ubi
pietatis officia exercenda. Nec deest,
quod contra resolutiones AA. replicetur,
& quidem ad I. esto decimæ non
aliter sint onus inhærens prædiis, nisi
cum respectu ad fructus, ita, ut si per
sterilitatem anni nulli fructus nati fue-
rint, etiam nullæ debeantur decimæ,
tamen decimæ adhuc erunt onus sim-
pliciter reale, ipsa prædia directe affi-
ciens, quia etiam tributa sunt onus rea-
le directe prædia afficiens, quanquam
& in his ratio fructuum habeatur per
l. 13. ff. de impens. in rem dot. fact. ubi
fructuum impendia vocantur, ac insuper
in magna sterilitate, quæ sequentium
annorum ubertate compensari nequit,
de æquitate remittenda sint. arg. l. 1.
C. de omni agr. desert. quia non con-
venit, subditos ultra modum suarum
possessionum gravare, cum ideo tri-
buta præstent, qui possessiones tenent,
quia fructus percipiunt. l. 2. C. de an-
non. & tribut. Contrarium sane ex
cap. 26. h.t. non eruitur; tamen enim
ibidem dicatur, quod colonus pro par-

te fructuum, quos percipit, ad deci-
mas teneatur, ac subinde inferri posset,
decimarum onus non tam sequi præ-
dia, quam ipsos fructus, atque adeo
non successorem, qui fructus præteri-
torum annorum ex prædio nullos per-
cepit, sed ipsum venditorem conve-
niendum esse, attamen ex cit. textu hoc
non evincitur, sed potius dicendum
est, quod tali casu dominus, cum pro-
pter onus decimarum à Colono sol-
vendarum minorem pensionem reci-
piat, in effectu non Colonus, sed per
eum dominus solvere censeatur. Card.
de Luca de Decim. discurs. 8. num. 5. Ad
alterum, quod inter tributa & decimas
non una intercedat differentia, infi-
ciari nolumus, satis tamen est, quod
decimæ cum tributis in ratione princi-
pali conveniant, quæ est contestatio
subjectionis cap. 2. de Censib. Reinkingk
de Regim. Sæcul. & Eccles. lib. 1. class. 2.
cap. 2. n. 47. etenim hodieum (non
tantum in lege veteri) causa finalis de-
cimarum est protestatio supremi in
nos DEI dominii, & contestatio no-
stræ subjectionis, cap. 2. h.t. licet emo-
lumenta decimarum cedant ministris
Ecclesiæ, ipsorumque sustentationem
præcipue respiciant. Rebuff. de Decim.
Q. 2. num. 1. Unde etiam optimo ju-
re contradicimus AA. qui negant ar-
gumentum à fisco ad Ecclesiam hinc
procedere, ut quid enim in cap. 33. h.t.
in ordine ad solutionem faciendam,
præ aliis quibuscunque tributis deci-
marum potiolem rationem haberi jus-
sisset Pontifex, si fiscus quoad exactio-
nem tributorum ampliori præ Ecclesia
gauderet prærogativa? Vide, quæ nos
de hoc loco argumentandi prolixius
scripsimus in dissert. præamb. ad part. 2.
b.l.

b. l. §. 1. num. 7. Denique æquitati repugnare non videtur, quod successor in prædio super decimis ab Antecessore non solutis conveniatur, siquidem per hoc eidem facultas soluta repetendi ab Antecessore adempta non est *l. 21. ff. de act. empt. Carpzov. Jurisprud. Eccles. cit. lib. 8. tit. defm. 128. num. 10.* aut certe iniquitatis arguendus erit Pontifex, quod decimas etiam non deductis impensis solvi jusserit *cap. 22. § 26. h. t.* cum id non sine præjudicio solventis fiat, & aperte repugnet

claris Juris Civilis decisionibus in *l. 36. §. fin. ff. de hered. petit. l. 46. ff. de usur.* ubi dicitur, fructus non intelligi nisi deductis impensis.

Clariss. P. Engel *ad h. t. num. 19. § 8* huic Conclusioni addit hanc limitationem, ut duntaxat procedat in decimis, quæ Ecclesiis debentur, non etiam si decimatio competat Laico, vel etiam Clerico, sed ex titulo patrimoniali, vel singulari privilegio, ob specialem nimirum favorem, quo jura profæquantur Ecclesiam.

§. V.

Quot modis exemptio à præstatione Decimarum acquiratur?

SUMMARI A.

59. Quatuor potissimum modis exemptio à solvendis Decimis acquiritur. 60. Quorum primus est privilegium Apostolicum, de quo generalis doctrina præmittitur. 61. Privilegium exemptionis à solvendis decimis indefinite concessum non se extendit ad Decimas Novalium. 62. Nec quod Religiosis quoad prædia, quæ propriis manibus aut sumptibus excolunt, concessum se porrigit ad prædia conducta. 63. Nec ad ea, quæ aliis excolenda tradunt. 64. Si Privilegium Monasteriis concessum fuerit reale, conductores non Parocho, sed Monasterio Decimas solvunt. 65. Quando Privilegium exemptionis Monasterio indefinite concessum etiam ad possessiones acquirendas se extendat, explicatur. 66. Tota quedam communitas exemptionem à solvendis Decimis per consuetudinem acquirere potest. 67. Etiam præscriptio est modus se liberandi ab onere decimarum. 68. Oppositioni respondetur. 69. Etiam Bæhmeri objectio enervatur. 70. Quantum temporis in hac præscriptione desideretur? 71. Quomodo conventionem exemptio à Decimis acquiri possit, explicatur. 72. Conventio, qua immunitas à solvendis Decimis conceditur, oblata in vicem compensationis re temporali, Simoniam non involvit.

19 **Q**uatuor potissimum modi assignari solent, quibus immunitas à solvendis Decimis quæri, & obtineri potest. I. Privilegio S. Pontificis *cap. 3. 9. 10. § penult. h. t.* II.

Consuetudine *cap. 18. 20. § 32. eod.* III. Præscriptione *cap. 1. de Præscript. in 6.* IV. Conventionem *cap. fin. de rer. permut. cap. 5. § 8. de Transact.* Privilegio Apostolico posse exem-60
ptio-

ptionem à solvendis decimis acquiri, plusquam certum est, & patet ex privilegiis, maxime iis, quæ regularium communitatibus concessæ fuerunt, inter quæ illa commemorari merentur, quæ in Corpore Juris clausa reperiuntur. Horum primum est, quod à Paschali II. Monachis & Clericis in communi viventibus referente Gratiano in cap. 47. C. 16. Q. 1. legitur esse concessum hujus honoris: *Decimas à populo Sacerdotibus ac Levitis esse reddendas, Divina legis sanxit auctoritas. Caterum à Monachis, sive Clericis communitè viventibus nulla ratio fuit, ut milites aut Episcopi, aut persona quælibet decimas de laboribus, seu nutrimentis suis propriis extorquere debeant.* Hoc privilegium satis amplum deinde per Hadrianum IV. aditipulante Alexandro III. in cap. 10. h. t. eatenus restrictum fuit, ut duntaxat procederet in *Novalibus*, quæ propriis manibus, vel sumptibus ipsi Religiosi excolerent, & de nutrimentis animalium suorum, & de hortis suis, in cæteris vero rebus ad decimas Ecclesiis, quibus de jure communi debentur, persolvendas manerent obstricti, solis *Cisterciensibus Templariis, & Hospitalariis* exceptis, quos omnimodo frui voluit exemptione in agris omnibus, quos suis manibus, vel sumptibus excolerent. Quin *Innocentius II.* postquam Schisma illud, quod inter ipsum, & *Anacletum* vehementer exarserat, à S. Bernardo interpositis suis Officiis feliciter fuisset extinctum, tanti beneficii per Bernardum accepti memor *Cisterciensibus* decimas ex omnibus, quas habebant, possessionibus propria auctoritate relaxavit, inconsultis iis, ad quos

ejusmodi decimæ pertinebant, uti testatur eruditissimus Mabillonius noster in *Præfat. oper. S. Bernardi* §. 4. num. 48. Hæc res non potuit non *Cistercienses* apud Episcopos, aliosque Religiosos in invidiam adducere, maxime, quod hoc privilegium extenderent ad possessiones, quas aliis excolendas tradebant: imo ad prædia, quæ ipsi ab alienis Parochiis conducebant, vel ad firmam acceperant, ut satis liquet ex cap. 8. §. 11. h. t. nec non ad prædia noviter coempta, quæ similiter à decimis non sine præjudicio illorum, quibus antehac persolvebantur, immunita esse voluerunt. Quare Alexander III. *Cisterciensibus* suavit, ut cum prætendentibus ab ipsis decimas componant, prout legitur in cap. 9. h. t. Quæ compositio deinceps in Capitulo *Cisterciensium* Generali Anno 1213. celebrato subsecuta, & in Concilio Lateranensi IV. Præsidente Innocentio III. approbata fuit. Vide tenorem hujus compositionis in cap. 34. h. tit. & Van-Espen *J. E. V. part. 2. tit. 33. cap. 7. §. 31. §. 3. seqq.* Referuntur quidem alia privilegia recentiora à Zypæo *Consult. 8. de Decim. & Ascanio Tamburino de Jur. Abb. tom. 1. disput. 15. Quæst. 18. num. 12.* in quibus plenaria decimarum exemptio *Cisterciensibus* videtur esse restituta, verum de eorundem viridi observantia multum dubitat Zypæus, ad possessionem subinde in dubio reflectendum esse censet, ex qua nullo negotio constare poterit, num dicti Religiosi immunitatis Privilegio se tueri queant, nec ne. Hæc pro Historica notitia Privilegii exemptionis à solvendis decimis *Cisterciensibus* concessi. Jam placet

et ejusmodi privilegiorum indolem, quibuscunque demum fuerint concessa, methodice declarare.

61 Dicimus igitur I. Privilegium immunitatis à solvendis decimis indefinite alicui concessum non se porrigit ad decimas extraordinarias, sive *Novalium*, quia ejusmodi privilegium est odiosum, cum de jure communi *decimæ* tam de agris defacto cultis, quam suo tempore ad culturam redigendis Parocho debeantur, isque quoad omnes agros decimabiles, intra suam Parochiam sitas, intentionem pro se in jure fundatam habeat *cap. 29. & seq. h. t.* ac subinde stricte interpretandum est. *cap. 21. de P. S. cap. 2. h. t. in 6. cap. 8. de Rescript. in 6.* Accedit, quod indefinita dispositio se non extendat ad futura *Clement. ult. de Rescript. l. 7. ff. de aur. argent. legat.* adeoque nec privilegium immunitatis à solvendis decimis ad *Novalia*. Argumento etiam est *prescriptio*, quæ se non extendit ad *Novalia cap. 28. h. t.* ergo nec privilegium, ad ea, quæ de novo accedunt, ut sunt *Novalia. Clem. 1. de Censib. l. 22. §. 5. ff. mandat.* Vid. Clariss. P. Wex *cit. part. 5. tract. 1. Q. 9. §. 4. & seqq.* Clariss. P. Söll *tract. theor. pract. de Decim. Noval. part. 2. §. 3. num. 164. & seqq.* qui ad argumenta opposita respondent.

62 Dicimus II. Privilegium exemptionis quoad certa prædia, quæ v. g. Religiosi propriis laboribus, aut sumptibus excolunt, non se extendit ad prædia conducta, utut illa propriis laboribus aut sumptibus excolant *cap. 10. h. t. l. 2. C. de precib. Imper. offer.* Alias enim in præjudicium Ecclesiæ nescio, quanta prædia à Monasteriis conducti,

& propriis laboribus excolendo immunitas prætendi posset.

Dicimus III. Nec ejusmodi privilegium Religiosis concessum extendit se ad prædia, quæ aliis excolenda tradunt *cap. 11. h. t. Clem. 1. eod.* Quod ita limitatur, ut, si tale prædium non quidem propriis laboribus, propriis tamen sumptibus Monasterium alteri excolendum tradat, tanquam nudo ministro, adhuc immune sit futurum à decimis, quia in *d. cap. 11.* sufficit *alternativè vel propriis manibus, vel sumptibus excoli.*

Dicimus IV. Privilegium reale, quo prædia Monasteriorum à solvendis Decimis eximuntur, eatenus proficit conductoribus, ut decimas Parocho solvere non teneantur, bene vero ipsi Monasterio. Ratio prioris est, quod privilegium tale, utpote reale, ipsa prædia afficiat, eaque libera ab onere decimarum præstet. Ratio posterioris membri est, quod intentio privilegiantis, scilicet SS. Pontificis fuerit, gratificari Religioni, cui Privilegium concessit, non vero colonis; unde fieri videmus, quod ejusmodi coloni majorem pensionem, sicque in effectu decimas Monasterio solvant. Clariss. P. Söll cum aliis à se relatis *dict. tract. & part. §. 3. num. 195. & 2. seqq.*

Dicimus V. Privilegium de non solvendis decimis alicui Monasterio indefinite concessum eo casu ad possessiones non modo acquisitas, sed etiam acquirendas se extendit, quando decimæ solvendæ essent illi, à quo remissio facta est, per Textum expressum in *cap. 22. de Privileg.* Ratio est, quod simile Privilegium nemini alteri sit

fit præjudiciosum, præterquam ipsi concedenti, quapropter extensionem Privilegii vel ideo pati debet, quod legem dicere potuisset apertius per *c. 57. de R. J. in 6.*

66 Alter modus est *consuetudo*, qua tota quædam communitas exemptionem quærere, & obligationem solvendi Decimas perimere potest; cum enim decimas in *N. T.* jure tantum Ecclesiastico deberi dixerimus, jus vero Ecclesiasticum, utpote humanum, consuetudine contraria abrogari possit *cap. ult. de Consuet. l. 32. ff. de LL.* nihil obstat, quominus lex de solvendis decimis consuetudine contraria aboleri queat, & satis patet ex *cap. 18. 20. & 32. h. t.* ipsaque experientia confirmat, dum passim videmus, nullas amplius decimas *personales*, nec de fœno, vino, aliisque herbis, aut de fœtibus animalium hodie dum solvi, & testantur Navarr. *de Decim. Consil. 2. num. 5. Vasquius Illustr. Controv. cap. 89. n. 10. Covarruv. Var. resolut. lib. 1. cap. 17. num. 10. Barbof. de Offic. Paroch. c. 28. §. 3. num. 64. & alii.* Quod si vero in toto v. g. pago terræ arabiles, sive agri verterentur in pascua, ut ita decimæ quasi annihilarentur, & Parocho alimenta subtraherentur, bene advertit Zypæus in *Analys. jur. h. tit. num. 5.* æquitatem desiderare, ut judicis officio hæc libertas intra limites coarctetur, exemplo Privilegii nimium præjudicantis *cap. 9. h. t.* alimenta enim & congrua sustentatio debetur Parocho de jure naturæ, contra quod consuetudo prævalere nequit. Vid. laudatum P. Söll *d. §. 3. a num. 216.*

67 Tertius modus immunitatem à decimis acquirendi est *Præscriptio*, quæ

quidem ab antiquioribus Canonistis repudiata fuit, quod crederent, decimas etiam formaliter spectatas esse juris Divini, cui nec consuetudo, nec præscriptio labem inferre possit. Verum, cum jam in *§. 1. h. t.* evictum sit, & communis Recentiorum SS. Canonum interpretum Sententia teneat, decimas in novo testamento jure duntaxat Ecclesiastico deberi, nihil obstat, quin immunitas à Decimis tam à Laicis, quam Clericis mediante *præscriptione* acquiri possit. Neque enim impedimento est qualitas *spiritualis*, hæc quippe juri decimandi *activo* inhæret, non vero *passivo*; etenim, qui immunitatem à Decimis præscribit, obligationem, qua antecederet decimatori erat devinctus, duntaxat perimit, & libertatem à natura concessam recuperat, hæc vero emolumenta per *præscriptionem* parta spiritualitatis nihil in se habent, ut patet. Nec etiam ex defectu *bonæ fidei* ejusmodi præscriptionis cursus sistitur, nam in præscriptione *privativa* (qualis & præfens est) cum non agatur de jure acquirendo, sed de obligatione extinguenda, bona fides aut non desideratur, aut certe ex scientia juris alieni non vitiatur, ut *ad tit. de Præscript. diximus.* Imputet enim sibi decimator, quod jure suo intra constitutum tempus usus non fuerit, & decimas exegerit, prout in servitutibus, quibus haud absimile est *jus decimandi*, id accidit, quæ solo non usu amittuntur, tametsi etiam is, cui constituta est servitus, jus sibi competere ignoraverit *l. 19. §. 1. ff. quemadm. servit. amitt.*

Nec officit, quod servitus *Decimarum* aliter longe comparata sit, quam

aliae servitutes, dum hæc de Jure Romano nullum factum ab illo, qui servitutem debet, exposcunt, sed nuda ejus patientia contentæ sunt; econtra decimas qui debet, nihil pati, sed eas solvere, adeoque aliquid præstare, & facere tenetur: jam vero infert Klockius Vol. 4. Consil. 1. num. 321. qui scit, rem alteri se debere, non potest non esse in *mala fide*, adeoque præscribere impeditur, quod tanto magis procedit in *decimis*, quæ etiam non petitæ debentur per *cap. 7. h.t.* Verum tamen errat Klockius, & quisquis eum sequitur. Servitutem *decimarum* cum aliis servitutum speciebus univoce haud convenire, perlibenter admittimus, illum vero, qui non interpellatus decimas non solvit, in *mala fide* versari, cordate negamus. Mala fides tunc præscribere volentem impedit, quando is scienter rem alienam possidet ut *suam*, non item, qui, quod alter jure suo non utatur, negligentem juris sui non admonet. Vitium ergo *mala fidei* ex possessione trahitur, quæ cum in *decimarum* debitore non reperitur, scientia juris alieni præscriptioni immunitatis à solvendis decimis non officit. Nec *cit. cap. 7. h.t.* intentum Klockii evincit: ibi enim Pontifex non decedit, *decimarum* debitores etiam non interpellatos decimas solvere debere, sed ne de fructibus nondum decimatis famulis suis mercedes, & salaria solvant, id duntaxat ibi prohibuit. Quin, si etiam hunc textum cum communiori ita interpretemur, ut decimas dicamus deberi statim, quamprimum collectæ fuerint, ipsumque diem interpellare pro homine, prout in aliis obligatio-

nibus, quibus tempus vel à lege, vel ab homine præstitutum est, usuvenire solet *arg. cap. ult. de locat. l. 2. C. de jur. Emphyt. l. 12. C. de contrab. stipul.* tamen hic ipse sensus Klockii intento non patrocinator, non enim debitor per hoc, quod decimas non statim solvat, in *mala fide* præscriptionis impeditiva constituitur, cum hæc solum obstet præscriptioni *positive*, ubi agitur de jure acquirendo, non vero *privative*, ubi jus alteri competens extinguere volumus, siquidem ad talem præscriptionem nulla possessio requiritur, sed nudo lapsu temporis, negligente creditore jus suum persequi, perficitur & completur. Nec etiam quidquam facit, quod hic lex *decimarum* debitorem ad solvendum interpellat, nam ejusmodi interpellatio legalis hunc tantummodo effectum operatur, quod debitorem in *mora* constituat per Textus supra citatos, non etiam in *mala fide*, cum nec interpellatio *judicialis* ab homine facta eam inducat: & præterea debitor in fructibus nondum separatis dominium adhuc retinet, adeoque illam quotam *decimalem* non possidet ut rem *alienam* sed ut *suam*. Nec obstat *cap. 28. & 33. h.t.* ubi dicitur, quod fructus *decimati* cum *suo onere* ad quemcumque possessorem transeant, ex quo multi DD. inferunt, *decimatorem* cum suo debitore habere *dominium commune* & pro *indiviso* in fructibus nondum separatis. Verum *cc. ll.* plus non probant quam quod decimæ sint *onus reale* ipsis prædiis inhaerens, vi cujus eorum possessores quicumque ad solvendum decimas ex justitia tenentur. *cap. 8. 14. 16. 17. 28. h.t.* Gonzalez ad

ad cap. 14. h. t. num. 2. P. Pirhing h. t. num. 153. P. Wieltner eod. n. 27. Quod si decimator obligationis implementum non urgeat, nec debitorem interpellat, is in mala fide versari dici nequit, tum, quod rem alienam non possideat, sed de suo tantum quid debeat, tum quod interpellatio multo tempore intermissa praesumptionem inducat, debitum à creditore fuisse remissum. Accedente reflexo hoc dictamine, quod per similem conniventiam factum sit, ut decimae personales ferme ubique locorum exoleverint, & in decimis quoque praedialibus quoad multas species colonis hac via immunitas quaesita fuerit.

69 Sed nondum omnes scopuli in hac Quaestione videntur esse superati. Scrupulum nostris conscientiis injicere parat Böhmerus, scrupulum dico, nam levi admodum ratione ducitur, quam ad h. t. §. 47. sequentibus verbis proponit: Quod si vel maxime non usus & praescriptio immunitatis aliquid roboris contra Parochos habet, & Ecclesiam, inefficax tamen erit intuitu DEI, cui decimam adhuc in N. T. deberi profitentur (Catholici) in cap. 14. h. t. & consequenter decimarum solutio, non obstante praescriptione, adhuc erit necessitatis ex Lege Divina, ac quilibet ad minimum in conscientia obligatus erit ad decimas pauperibus solvendas, vel in alios pios usus erogandas; Christo enim censetur oblatum, quod pauperibus datum est, adeo, ut si non fecerit, peccatum mortale committat, per Confessionem & Satisfactionem, quam in eo considerant, expiandum. En ex musca (ut adagium habet) Böhmerus facit Elephantem! dicitur in cap. 14. h. tit.

quod decimae non ab hominibus, sed ab ipso Domino sint institutae: ergo, subinfert, praescriptio immunitatis, utut pro foro externo contra Parochos vel Ecclesiam fortassis sustineri posset, in foro interno locum habere nequit, cum decimas sibi DEUS (nostra quidem opinione) absolute reservaverit. Muscario video opus esse, ut muscae abigantur, quae oculatissimi Böhmeri luminibus officere videntur. Dicit Alexander III. in cit. cap. 14. quod decimae ab ipso Domino sint institutae. An credis eum loqui de institutione Divina in lege nova à Christo innovata? oppido falleris. Pontifex in d. Decretali ostendere volens, decimas hodie ministeris Ecclesiae ex debito justitiae solvendas esse, ac propterea eas justissime ab Ecclesia imperari, argumentum deprompsit à decimis in lege veteri praecipis: veluti enim istas Dominus instituit in sustentationem ministrorum; ita Ecclesia ex eadem ratione, ut ministri sui haberent, unde viverent, decimarum legem fidelibus imposuit. Hunc & non alium sensum verba d. cap. referunt. Vid. Gonzalez ibidem num. 4. sed quid hoc ad infringendam praescriptionem, ut ne immunitas ab hac lege decimarum per eam quaeratur? Sapientius profecto fuisset philosophatus Böhmerus, si eque, ac suorum conscientiae consulisset melius, si hoc argumentum traduxisset ad bona Ecclesiastica à protestantibus in illo nascentis Ecclesiae suae sacro furore religiosissime occupata, ac ita intulisset: quanquam bona Ecclesiastica, quae coepta reformatione nobis assertum ivimus, contra Ecclesiam Romano-Catholicam per pacificationes pub-

publicas, ipsaque immemorialis temporis possessione nobis legitime vindicemus, nihilominus, cum sciamus, bona Ecclesiastica esse *patrimonium DEI, & JESU Christi*, à fidelibus eo sine oblata, ut ministris Ecclesiæ in perpetuos usus cedant, prout ex nostris bene agnoverunt Reinking *de Regim. Sec. & Eccles. lib. 3. cl. 1. cap. 8. num. 4.* Carpov. *lib. 2. jurisprud. confistor. defin. 298. in fin.* tuta conscientia illa retinere reverà non possumus, sed tenemur ea Ecclesiis, quorum olim erant, postliminio restituere. Verum, ut adverto, hæc Philosophia Bœhmero non placet, nihil sequius suæ, suorumque conscientia metuumdum existimat, quia, inquit, *Beati possidentes.* O fallax beatitudo! *multa bona nostra nobis nocent*, dixit quondam Seneca *lib. 1. Epist. 3.* & aliena vobis proficiant ad salutem? sed remittamus quæstionem hanc spinosam ad *petitorium*, suo tempore coram Divino tribunali accuratori trutina certo certius examinandam.

70 Ratum igitur, fixumque manet, immunitatem à solvendis decimis per præscriptionem acquiri posse, & quidem contra Ecclesiam Parochialem decursu 40. annorum cum *titulo*, vel eo deficiente tempore *immemoriali*, ex ratione, quod jus commune præscribenti fortiter resistat *cap. 1. de Præscript. in 6.* contra aliam Ecclesiam non Parochialem sufficit tempus 40. annorum etiam sine titulo *cap. 4. & 6. de Præscript.* contra privatum tam Clericum quam Laicum lapsus decennii, si præsens fuerit, vicennii contra absentem præscriptio completur. *arg. l. pen. §. 1. C. de usufr. l. ult. C. de Præscript. long.*

temp. P. Wiestner b. t. num. 59. Clar. P. Böckn eod. tit. num. 71. Castropalao Oper. Moral. part. 2. disput. un. de Decim. punct. 5. num. 2. qui in *num. seq.* notat, præscriptionem, & consuetudinem potissimum vires suas exferere circa circumstantias decimarum v. g. ut solvantur ex hac specie fructuum, non item ex alia, hac mensura, hoc tempore, huic Ecclesiæ, non illi &c.

Conventione (qui est quartus modus) exemptio à decimarum præstatione obtineri potest. Et quidem, si Parochus ad dies vitæ suæ alicui Parochiano decimas ex mera benevolentia remittat, aut desuper cum eo transigat, superioris autoritas ut interveniat, necesse haud est, cum hoc casu nec Ecclesiæ suæ, nec successori suo præjudicium inferat, quippe qui non jus decimandi, bonæ Ecclesiæ alienat, sed propria, nimirum fructus, & emolumenta, cum quibus utpote eorum dominus pro suo arbitrio libere disponere potest. *cap. 5. & 8. de transact. Panormit. ibidem num. 2. Castropalao cit. punct. num. 4.* Quodsi per transactionem, permutationem, aut alium similem contractum remissio fiat, & quidem in perpetuum, intervenire debent solennitates in alienatione rerum Ecclesiasticarum de jure præscriptæ, & quidem si ejusmodi conventio inter personas Ecclesiasticas instituatur, solius Episcopi autoritas sufficit per *cap. 2. de Transact.* sin vero super decimis Clericus cum Laico ita transigat, ut v. g. de certa fructuum specie posthac nullas decimas solvere teneatur, aut minus quam decimam partem, S. Pontificis approbatio ac-

cedere debet. Barbof. *de potest. Episc. part. 3. allegat. 121. num. 17.* citans Rotam, quem consensum etiam eo casu requirimus, quo transactio inter duas Ecclesias vel personas Ecclesiasticas super decimis non solvendis ita instituitur, ut una Ecclesia, vel persona alteri hanc exemptionem quasi per modum Privilegii citra specialem utilitatis, vel necessitatis causam indulgeat, quia Privilegium non solvendi decimas solus S. Pontifex concedere potest. *cap. 10. 12. § penult. de Decim. cap. 6. 15. § 3. de Privileg.* Et in hoc sensu exaudienda est decisio *cap. 8. de Transact.* quæ interventum auctoritatis Pontificiæ desiderat, etiam, ubi personæ Ecclesiasticæ inter se transigunt Barbof. *ibid. n. 3.* Gonzalez ad *cap. 2. d. t. num. 9.*

72 Num citra Simonix labem conventio ineatur, qua in vicem & compensationem concessæ immunitatis temporale quid offertur, quæri solet? Canius *de Decim. cap. 17. num. 18.* talem conventionem simoniacam esse contendit per *cap. ult. de ver. permut.* in quo Pontifex reprobavit tanquam simoniacam illud arbitrium, quo compromittentium alteri remissio decimarum hac lege facta fuit, ut is vicissim parti remittenti certam pecuniarum quotam exsolvi procuret, addita ratione, quod *permutatio de spiritualibus ad temporalia improbetur.* Verum, si Textus hic probe expendatur, prout ipsum ponderat Barbofa *ibid. num. 2. § seqq.* apparebit, quod in casu *cap.* non age-

batur de immunitate à solvendis decimis pro certo pretio nummario concedenda, sed de ipso jure decimandi & quidem nondum plene quæsito, sed adhuc dubio pro re temporali permutando, quod procul dubio simoniacum est. Quapropter cum Moneta *de Decim. cap. 5. num. 129. § seq.* P. Engel *h. t. num. 16.* Magnif. P. Schmier *cit. l. num. 57.* talem conventionem à simonia immunem pronuntiamus, qua quis temporale aliquid v. g. prædium dat Ecclesiæ, eo pacto, ut posthac exemptus sit ab onere decimarum, modo tamen hoc ipsum cum legitima auctoritate superioris fiat, & in Ecclesiæ utilitatem cedat. Ratio Conclusionis est, quod, qui immunitatem à decimis pretio, vel alia re temporali mercatur, nihil spirituale emat, sed tantum ab onere, quo Ecclesiæ devinctus erat, se liberet: neque etiam Ecclesia, vel Parochus pro concessa immunitate in vicem compensationis temporale quid recipiens jus decimandi, quod spirituale est, vendit, aut à se abdicat, sed emolumenta annua, scilicet fructus decimales, quos successive percipere poterat, in æquivalenti anticipata solutione percipit, aut, si sermo sit de remissione in perpetuum facta, obligatio non tam extincta, quam vicaria præstatione ex prædio in vicem compensationis relicto innovata censetur, jure decimandi penes decimatorem in habitu perpetuo permanente.

§. VI.

Ex quibus rebus, & qua forma, modo, ac tempore Decimæ solvi debeant?

S U M M A R I A.

73. Regula generalis est, quod decimæ reales ex omni re frugifera, personales ex lucro humana industria parto solvendæ sint. 74. Quod lucrum tamen nulla iniustitiæ labe infectum esse debet. 75. Et hoc quidem de jure communi obtinet, nam consuetudo, quæ in hac materia vel maxime attendenda est, pro varietate locorum variat. 76. Decimæ prædiales debentur non deductis expensis. 77. Contrarium obtinet in decimis personalibus. 78. Solvitur Objectio. 79. Nec est in arbitrio coloni decimarum loco æstimationem præstare. 80. Neque etiam de rigore juris sumptibus Parochianorum decimæ ad horreum Parochi deferendæ sunt. 81. Oppositio enervatur. 82. 83. Quo tempore decimæ tum prædiales, tum personales solvendæ sint?

73 **U**T secundum tenorem Rubricæ hujus §. objectum & forma Decimarum recte exponatur, ante omnia notanda est distinctio inter Decimas prædiales, & personales, & iterum inter jus commune, & particulares locorum consuetudines, qua distinctione prænotata statuitur hæc regula generalis, quod de jure communi Canonico Decimæ prædiales ex omnibus fructibus rerum omnium sive immobilium, sive mobilium: personales autem de omni lucro, actione, & industria hominis juste quæsito solvi debeant. Textus hanc regulam firmantes sunt complures; in specie cap. 6. 21. 22. 23. 26. 27. h. t. cap. 66. C. 6. Q. 1. Estque hæc regula adeo favorabilis, ut amplissimam interpretationem recipiat, adeoque, si vel maxime in eodem orto vel agro diversis anni temporibus diversa semina spargant agricola, de singulis illorum Seminum fructibus decimas solvere

tenentur cap. 21. h. t. Quin, si mutetur genus fructuum in aliud genus, ex quo antehac Parochus nullos fructus percepit, decimæ nihilominus etiam ex fructibus hujus generis eisdem debentur, quia, ut ait D. Lincker Respons. 170. num. 12. hic magis causa spectatur, quam exercitium, hoc est, magis ad jus decimarum fundo inhærens, quod circa quoscunque fructus versatur, quam ad usum specificum circa hos vel illos fructus reflectitur, imo, quod plus est, si in agro, qui hactenus alios fructus non tulit, quam qui per manipulos in Garben colligi solent, extra ordinem serantur rapæ, cepe, pisæ, aliaque olera, ex iis non minus, quam ex fructibus manipularum antehac collectis decimæ persolvi debent, ita, ut coloni, tamen respectu horum posteriorum fructuum in possessione libertatis longissimo tempore extiterint, contra decimatorem etiam ex his fructibus noviter satis decimas

re-

repetentem exceptione prescriptionis se tueri nequeant, quia sufficit, agrum ex se semper fuisse decimabilem, siquidem per hoc ad omnes fructus, cujuscunque demum generis in posterum nascituros, Parochus generaliter in jure fundatam intentionem habet. c. 29. h. t. Vid. Boehmer. ad h. t. §. 80. §. seqq. ubi hanc ampliationem facultatis suae responso illustrat.

74 Ut porro decimae personales peti possint, debet lucrum propria ipsius solventis industria esse partum, & praeterea nulla injustitiae labe sordescat, necesse est. Ex defectu primae qualitatis ea, quae titulo mere lucrativo alicui obveniunt, ut legata, donata, decimationi non sunt obnoxia, cum ejusmodi lucra non industria legatarii vel donatarii sint acquisita, sed aliunde ei ex favore alterius accesserint. Ex defectu secundae qualitatis ea, quae per furtum, rapinam &c. sunt parata, decimari non possunt, cum dici nequeant lucra, quae salva justitia commutativa retineri non possunt, sed suo domino restitui debent. Quodsi lucrum ex se non laedat justitiam, modus tamen, quo illud quaesitum est, turpis est, virtutisque vel temperantiae, vel castitatis repugnet, quale lucrum est, quod mulier ex prostitutione corporis facit, stricto jure, & quantum est ex se, oneri decimationis subjacet, ne alias male agens meliori sorte fruatur, quam bene operans, isque ex sua malitia commodum reportet. cap. 7. de judi. & ratio ulterior est, quod haec lucra, ut turpiter quaesita, in plenum dominium lucrantis sine onere restitutionis transcunt. P. Wex part. 5. tract. 1. de Decim. Quest. 6. §. 8. Ecclesia tamen non so-

let ex ejusmodi turpi quaestu decimas petere, ne videatur peccantibus impunitatem, & impunitatem praestare vellet. S. Thom. 2. 2. quest. 87. artic. 4. Moneta de Decim. cap. 4. num. 44.

Et haec quidem tam quoad decimas pradiales, quam personales de jure communi ita se habent. Quid de consuetudine obtineat, nostrum non est definire, consulendi sunt desuper AA. practici, qui de moribus suarum Provinciarum ex professio scripserunt. De decimis personalibus passim scribunt, eas ferme ubique locorum in consuetudinem abiisse, nec usquam amplius peti, aut pendi. Vid. Werde in seinem Zehend-Recht lib. 2. c. 1. Besold. in Thes. pract. V. Zehend. Unde irritatione dignos censet illos Parochos Card. de Luca discurs. 18. de Decim. num. 17. qui freti auctoritate Canonum, & Canonistarum vel Moralium, hujusmodi praetensionem excitarent, qui Eminentissimus Author discurs. 5. num. 14. in decidendis ejusmodi Quaestionibus decimalibus universim observantiam locorum optimum interpretem, & judicem esse asserit.

Quaeres I. An Colonus expensas 76 in culturam factas ante decimationem deducere possit? si regula standum foret, quae traditur in l. 36. §. ult. ff. de hered. petit. deductioni omnino locus esset, quia ibidem dicitur, fructus non intelligi, nisi deductis impensis, quae quaerendorum, cogendorum, conservandorumque eorum gratia sunt. Verum quoad decimas pradiales recessus ab hac regula factus est, ita, ut decimae ex integris fructibus sine omni deductione pendere debeant, nec sumptus,

E e

qui

qui in conservationem, vel restaurationem v. g. vineæ, gregis facti sunt, nec census & tributa inde solvenda deduci valeant per Textus in *cap. 7. 21. 22. 28. § 33. h. t.* Ratio redditur in *cap. 26. eod.* ab Innocentio III. his verbis: *Cum enim DEUS, cujus est terra, & plenitudo ejus, orbis terrarum, & universi, qui habitant in eo, deterioris conditionis esse non debeat, quam dominus temporalis, cujus statutum de terris, quas exhibet aliis excolendas, non quidem deductis sumptibus, aut semine separato, necessario cum integritate persolvitur: nimis profecto videtur iniquum, si decimæ, quas DEUS in signum universalis dominii sibi reddi præcepit, suas esse decimas & primitias asseverans, occasione præmissa, vel excogitata magis fraude diminui valeant &c.* Accedit, quod fructus prædiales non tam indulgentia humana, quam Divino principaliter beneficio provenire censentur juxta illud Pauli *1. Corinth. 3. Neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat; sed qui incrementum dat DEUS:* unde æquum est, ut decimæ integræ nulla habita ratione impensarum persolvantur.

77 In decimis personalibus aliter constitutum est; hæc manent sub regula, adeoque deductioni impensarum obnoxia per *cap. 28. h. t.* Ratio est, quod decimæ personales non solvantur, nisi de lucro, lucrum vero non censetur, nisi quod deductis impensis in re comparanda, conservanda &c. superest. *l. 30. ff. pro Soc.* alias rationes affert Palao de *Decim. disput. un. punct. 6. num. 7.* ex quo colliges, fructus in decimis personalibus considerari tantum civiliter, hoc est, deductis impensis,

juxta sensum *cit. l. 36.* in decimis vero prædialibus fructus accipi secundum statum suum naturalem, in quo nullus habetur respectus ad sumptus & impensas factas.

Non obstat dictis *cap. 22. h. t.* ubi 78 in fine Pontifex indistincte præcipit decimarum solutionem, non deductis expensis in speciebus in *princ. d. cap. enumeratis*, inter quas etiam reposuit lucra ex negotiatione quæsita, adeoque fructus personales. Resp. hunc Textum exaudiendum esse, de fructibus prædialibus tantum, licet ibidem etiam mentionem faciat negotiationis, ex qua nonnisi fructus personales proveniunt: nec hoc gratis nos asserere quis existimet: nam si Textus allegatus secundum explicationem AA. intelligendus foret, jurium correctio (quæ odiosa est *cap. 29. de Elect. in 6.*) evitari non posset, etenim in *cap. 28. d. t.* expresse statuit Pontifex, de acquisitis per negotiationem (idem est de aliis decimis personalibus ex paritate rationis) expensas ante decimationem deducendas esse. Castropalao *cit. l.*

Quæres II. An sit in arbitrio coloni decimas in natura, vel oblato nummo earum æstimationem præstare? Resp. negativè, quia decimæ in natura debentur Parocho, ac proinde in arbitrio debitoris esse non potest, fructus, aut eorum æstimationem præstare; nam invito creditori aliud pro alio solvi non potest. *l. 2. §. 1. ff. de R. C.* nisi aliud ex speciali conventionis lege placuerit, quo tamen casu, tametsi per longissimum tempus decimæ in æquivalenti, seu in certa quota pecuniaria solutæ fuissent, decimator jus non amittit, decimas petendi in natura, quia ejus-

ejusmodi conventio *conductionem* continet, qua possessoribus agrorum locantur decimæ pro certa pensione annua, quale negotium præscriptionem non admittit per *l. 2. C. de Præscript. 30. vel 40. ann.* Bœhmerus ad *h. t. §. 82.* Mevius *part. 8. decis. 66.* Quinimo, si citra specialem conventionem dominus, *der Zehendherr* ex mere gratuita benevolentia & humanitate per complures annos decimas in pecunia recepisset, juri suo decimas in natura exigendi per hoc neutiquam præjudicavit, tum, quod talis receptio fuerit actus *meræ facultatis*, qui regulariter præscriptione non tollitur, tum quod indecens sit, ut alicui beneficium suum vertatur in odium & incommodum *l. 7. ff. ut legator. seu fideicom.* quod si tamen decimatori fructus in specie petenti subditi contradicant, isque eorum contradictioni acquiescat, vi præscriptionis fieri potest, ut is jam posthac decimas in natura amplius petere nequeat, sed eorum æstimationem simpliciter accipere teneatur. Magnific. P. Schmier *cit. cap. num. 187. & lib. 1. tract. de Præscript. cap. 4. num. 74.*

30 Quæres III. An decimæ sumptibus Parochianorum ad horreum Parochi deferri debeant? Resp. præscindendo à consuetudine negativè, sed sufficit, monere Parochum, ut decimas à solo separatas ipse avehi faciat. Ita contra Panormitanum, Covarruviam, Piasecium, Monetam, respondent Pirhing *h. t. num. 92.* P. Wex *Quest. 6. §. 1.* & alii, & ratio eorum est, quod nullibi in jure hoc cautum legatur, quapropter tam grave onus lege silente, Parochianis imponendum

non est: & præterea Ecclesia quoad decimas se habet instar usufructuarii, sive pensionarii, cui pensio fructuum solvi debet, ubi res frugifera sita est.

Adducunt quidem AA. Textum in *81 cap. 65. C. 16. Q. 1.* ubi S. Hieronymus ad probandam decimarum obligationem allegat verba Malachiæ Prophetæ *cap. 3.* dicentis: *Hortor vos, atque commoneo, ut inseratis decimas in horrea, hoc est, in thesauros templi &c.* Verum, si verba antecedentia cum consequentibus conferantur, apparebit, Prophetam non indifferenter loqui de obligatione fidelium ad decimas in horrea Ecclesiæ invehendas, sed de iis, qui decimas defraudarunt. Hanc animadversionem reperi apud Bœhmerum in *jur. Paroch. sect. 7. cap. 1. §. 19.* quæ textui congruit. Aliter respondet Van-Espen in *not. ad cit. cap.* quem consule.

Quæres IV. Quandonam decimæ *82* solvendæ sint? Resp. decimas *personales* (si quæ alicubi adhuc in usu sint) commodissime solvi in fine cuiuslibet anni, ex ratione, quod, si ex singulis operis statim reddendæ essent decimæ, id non sine gravamine debitoris, & Ecclesiæ accideret, cum particulares solutiones tam debitori, quam creditori soleant esse onerosæ *cap. 5. de Pign. l. 3. ff. famil. ercisc.* & ideo commodissime solvuntur in fine anni, pro ut idipsum in annuis censibus & tributis observari solet. P. Wex *cit. quest. §. 4. Moneta cap. 6. num. 11.* qui addit, quod decimas *personales*, si infra annum offerantur, Parochus recusare non possit.

Decimæ *prædiales* post fructus collectos statim, & sine cunctatione sol-

vi debent, cap. 7. h. t. nec interpellatione opus est, cum dies ipsa interpellat pro homine. Panormit. ad cap. 5. h. t. num. 3. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 37. num. 1. § de loc. legal. cap. 8. num. 7. Interim ad incurrendam censuram (quæ morosis debitoribus infligi potest) trina monitio præcedere debet cap. 5. h. t. cap. 5. C. 16. Q. 7. Concil. Trid. Sess. 25. de Reform. c. 12. in agnis, vitulis &c. (quas supra ad

decimas prædiales retulimus) tam præpropera solutio, scilicet mox ut nati fuerint, fieri non debet, quia talis decimatio decimatori plus incommodi, quam emolumenti afferret, sed eoque differenda est, dum jam ablactati materno alimento amplius non indigent. Antonell. d. l. Moneta d. tract. cap. 6. num. 14. Lana vero statim solvi & exigi potest, cum hic nulla subfit ratio, & causa differendi. cc. AA.

§. VII.

Quibus remediis jus Decimatoris defendatur? Et coram quo iudice causa Decimarum decidenda sint?

SUMMARI A.

84. Pro fructibus jam separatis competit Decimatori rei vindicatio, pro indecimatibus vero juxta aliquos utilis rei vindicatio, vel conditio ex Canone, que est actio in rem scripta. 85. Si super ipso jure Decimandi lis vertitur, in possessorio interdicta, in petitorio vero actio confessoria eidem tribuitur. 86. Circa jus decimandi Ecclesiasticum Judex competens est Magistratus Ecclesiasticus, in Decimis Laicalibus partes sunt Judicis Laici, alias competentis, supposito quod super proprietate hujus juris litiget. 87. 88. In possessorio, ubi de nudo facto questio est, pro diversitate rei conventi uterque Judex competens fieri potest. 89. In dubio, dum non constat, an Decime sint Ecclesiasticæ, vel Laicales, cognitio est penes Judicem Ecclesiasticum.

84. **C**ONtra Decimarum debitores iudicio opus haud esse, quando ipsi decimas se debere non negant, nec in iis exsolvendis moras neant, verissime scribit Corvinus de Benefic. Eccles. lib. 7. tit. 6. num. 128. At vero, dum Parocho Decimas repofcanti subditi Parochiani præscriptionis, consuetudinis, aut aliam exceptionem objiciunt, tum enimvero ad iudicium decurrere oportet, sed quibus armis? Dispiciendum imprimis est, an

lis vertatur super ipsis fructibus decimabilibus, vel super jure decimandi. Si super ipsis fructibus, tunc vel jam sunt à solo separati, & decimati, vel adhuc indecimati, & cum reliquo cumulo commixti. Priori casu decimatori rei vindicationem tribuunt AA. eo quod ad instar usufructuarii dominium in fructibus perceptis nanciscatur per l. 25. §. 1. ff. de usur. § fruct. §. 36. Inst. de R. D. etiam nondum traditis, quia, cum nomine Ecclesiæ percipiat,

cipiat, etiam utitur privilegio Ecclesie, ad quam rerum legatarum, vel donatarum dominium etiam ante traditionem transire *arg. l. 23. & l. ult. C. de SS. Eccles.* à nostris communiter docetur. V. P. Engel *h. t. num. 51.* P. Pirhing *ibid. num. 155.* Quodsi fructus sint adhuc indecimati, ique fortassis ad tertium titulo *emptionis* pervenerint, repeti possunt, sed qua actione? Sunt, qui *utili rei vindicatione* eas repeti posse censeant, quia etiam decimatori in fructibus *indecimatis* dominium *utile* adjudicant, ut videre est apud P. Wex *cit. quest. 8. §. 4.* Sed displicet hæc opinio Rebuffo *de Decim. quest. 3. num. 16. & seq.* quia decimæ, quamdiu à cumulo fructuum non sunt separatæ, sunt pars *incerta*, ideoque non desinunt esse in bonis debitoris *arg. l. 2. §. fin. ff. de Pollicit.* ubi dicitur: *Si decimam quis bonorum novit, decima non prius esse in bonis desinit, quam fuerit decimata*, ac subinde *rei vindicatione* repeti nequeunt *arg. l. 76. §. 1. ff. de R. V.* Vid. Rebuff. ubi *num. seqq.* contraria resolvit. Alii *conditionem ex Canone*, ex quo obligatio pendendi decimas introducta est, decimatori dari ajunt, ad instar aliorum negotiorum, in quibus, ubi obligatio lege nova introducta est, nec cautum illa lege, quo genere actionis experiendum sit, ex lege agere possumus *l. un. ff. de condit. ex lege.* Rebuffus *dict. tract. quest. 9. num. 14.* Moneta *cap. 8. num. 40.* Corvinus *d. l. n. 132.* estque hæc *condictio* sive actio personalis, *in rem scripta*, ita, ut contra quemvis fructuum non decimatorum possessorem institui possit per *cap. 28. h. t. P. Pirhing h. t. num. 157.*

Quodsi jus ipsum decimandi in controversiam trahitur, tunc refert, an *judicium possessorium*, num *petitorium* instituat. Illo instituto, remediis possessoriis, de quibus interpretes *Inst. ad tit. de interd.* nosque in *lib. 2. ad tit. de caus. possess. part. 1.* egimus, decimator utetur: in *petitorio* vero, si quis ipsum turbet, vel impediat in exercitio juris decimandi, actionem *confessoriam*: sin aliis in eodem districtu jus decimandi sibi arroget, actionem *negatoriam* instituere necesse habebit. Vid. Corvin. *cit. tit. à num. 129.* P. Wiestner *h. t. num. 114. & seqq.* Notant tamen interpretes, decimatori tam anxie non esse laborandum, quo actionis genere experiatur, cum de Jure Canonico nomen actionis specificè exprimi necesse haud sit, sed sufficiat *petitionem cum titulo & jure petendi simpliciter & de plano* judici exponere *cap. 6. de jud. Gonzalez cum Hostiensis ad cap. 14. h. t. num. 2.* Corvinus *cit. tit. num. 137.* Moneta *cap. 8. n. 39.*

Circa competentiam judicis in materia Decimarum DD. communiter in hanc Sententiam convenire solent I. si lis vertatur super proprietate, & jure decimandi, quatenus illud est penes Ecclesiam, vel Parochum, cognitio causæ privativè ad *judicem Ecclesiasticum* spectat. Ratio est, quod *causa decimarum originaliter sit spiritualis* *cap. 15. & 26. h. t. de causis vero spiritualibus* judicare ad *forum Ecclesiasticum* privativè spectat *cap. 2. & 3. de jud. cap. 3. de Ord. cognit. cap. 12. de Sentent. Excommunic.* Quodsi vero jus decimandi non exerceatur à Parocho, vel ab aliqua Ecclesia, sed illud per privilegium Apostolicum in Laicos per-

perpetuo, & irrevocabiler sit translatum, causa harum decimarum forum judicis Laici non refugit, quia qualitatem spiritualement jam videtur exuisse, hoc ipso, quod in perpetuum in jus Laicorum ex dispensatione S. Pontificis transiverit. Excipe decimas in feudum Laicis à S. Pontifice concessas, quarum dijudicatio penes Ecclesiam manet. P. Ranbeck in *Panopl. disput. 2. cap. 7. Coroll. 13. num. 8.* D. Bassus in *Semi-Cent. Controv. 26. num. 5. § 7. seqq.*

87 II. Si iudicio possessorio agatur, vel de nudo facto v. g. an decimæ hoc anno fuerint solutæ &c. & reus conventus sit *Clericus*, rursus cognitio private erit penes iudicem Ecclesiasticum. Ratio liquida est, quia actor forum rei sequi debet. *cap. 5. § 8. de for. competent. l. ult. C. ubi in rem act.*

88 III. Si reus est Laicus, & agitur de nudo facto possessionis, absque eo quod quæstio proprietatis, sive juris eidem immisceatur, iudex Laicus fines suos non egreditur, si desuper cognoscat, & pronuntiet, quia talis causa, cum de ipso iure decimandi (quod duntaxat *spirituale* dicitur) nec incidenter agatur, mere *temporalis* est. Et ideo infert P. Wiestner *h. t. num. 124. remedio retinenda, vel recuperanda* possessionis posse Parochum coram iudice seculari reum Laicum convenire, à quo vel in decimarum possessione turbatus, aut per spoliū deturbatus fuit, etenim ejusmodi cognitio non attingit aliquid spirituale, sed versatur circa factum aliquod mere temporale, videlicet turbationem, vel spoliationem. Et ita practicari in Camera Imperiali testis est Gail *lib. 1. observ. 38.*

num. 4. attamen si rem ex ipsis SS. Canonum fontibus, non ex consuetudine & usu forensi æstimare velimus, contrarium asserere verius, & tenere tutius est, quia causa possessionis etiam simplex in rebus Ecclesiasticis *Ecclesiastica* dicitur per *Clem. un. de caus. possess. § propriet. Clem. un. de Sequestr. possess.* & consequenter ad forum Ecclesiasticum ejus discussio pertinet. V. Covarr. *PP. QQ. cap. 35. §. Verum si diligenter §c.* Clariss. P. Ranbeck in *Panopl. cap. 7. Coroll. 13. num. 6.* Quod tanto magis obtinere debet, si causa possessionis admixtam habet quæstionem proprietatis, ut contingere solet in *possessorio adipiscenda.* Sic si Parochus adipisci vult possessionem decimarum ex *Novalibus* solvendarum, in qua antecederet constitutus non erat, docere prius debet de titulo, & iure, quo has decimas sibi asserat. Menoch. *remed. recuper. 15. num. 235.* & sic hoc iudicium possessorium admixtam habet quæstionem proprietatis, adeoque in foro Ecclesiastico de utroque cognosci debet, quia mixtum sequitur naturam simplicis dignioris (ait Gail. *cit. observ.*) & connexa judicantur, sicut ea, quibus connectuntur, quia assumunt eandem naturam ex connexionne *arg. l. 43. ff. de R. V.*

IV. In dubio, dum certo non constat, an decimæ sint *Laicales*, vel *Ecclesiastica*, decisio à iudice duntaxat Ecclesiastico petenda est: Et ideo, si Laicus se asserat possedisse decimas per tempus immemorabile, idque per constantem famam probet, licet hæc quæstio videatur esse de mere facto, an scilicet tanto tempore possederit, an fama communis hanc possessionem—

con-

confirmet, tamen, quia possessio temporis immemorialis cum legitimis suis requisitis inducit præsumptionem tituli, privilegii, proprietatis & domini arg. l. ult. ff. de aqua & aqu. plu. sicque petitorium involvit, ejus cognitio

ad forum Ecclesiasticum privativè pertinere debet. D. D. Bassus in dict. Semi-Cent. Controv. 26. num. 9. Layman. Theol. Moral. lib. 4. tractat. 9. cap. 2. num. 15. & tractat. 6. cap. 1. num. 6.

§. VIII.

De Primitiis, & Oblationibus.

SUMMARI A.

90. Quid sint Primitie, & qualiter in Lege veteri solvebantur? 91. Etiam in Lege nova receptæ, non tamen sub præcepto. 92. Solvuntur Parocho. 93. Quid per oblationes intelligatur? 94. Sponte solvuntur, exceptis quatuor casibus. 95. Et pertinent regulariter ad Parochum, si in ejus Ecclesia fiant, exceptis quibusdam casibus.

90 **N**unc etiam de Primitiis & Oblationibus (quæ pars altera Rubricæ h. t. est) breviter dicendum est. Primitiæ sunt primi fructus, quos DEUS in veteri Lege sibi tanquam munificentissimo largitori frugum terræ offerri præcepit, ut constat Exod. 22. v. 29. & cap. 23. v. 19. Et ideo apud Verrium Flaccum vocantur Præmetiæ, quasi primæ messes, quæ prælibationis gratia ante metebantur. Corvinus de Benef. Eccles. lib. 7. tit. 7. num. 3. Ad Primitias non modo fructus primi ex rebus fertilibus progeniti referuntur, verum etiam ex animalibus primogenita. Primitiarum quantitas non legitur in V. T. fuisse determinata, ex ratione à S. Thoma 2. 2. Q. 86. art. 4. ad 3. allegata, quod Primitiæ dantur per modum OBLATIONIS, de cujus ratione est, quod sint VOLUNTARIÆ. Interim ex traditione quadam introductum fuisse, ex S. Hieronymo in cap. 1. h. t. relato lau-

datum S. Doctor refert, quod, qui plurimum liberales se exhibebant, Quadragesimam partem loco Primitiarum darent: qui minimum, Sexagesimam, cæteræ partes mediæ offerentium arbitrio erant relictae. Primitiæ ita DEO oblatae cedebant usibus Sacerdotum & Levitarum Deut. 26. Num. cap. 5. v. 9. rationem reddit mox laudatus S. Thomas cit. art. C. quia Sacerdos CONSTITUITUR PRO POPULO IN HIS, QUÆ SUNT AD DEUM, ideo Primitiæ oblatae à populo in usum Sacerdotum cedebant. Copiosè & erudite de Primitiarum offerendarum ritu apud Hebræos P. Augustinus Calmet in Diction. Biblic. V. Primitiæ pag. 297.

In Lege gratiæ non quidem legitur, Primitias, Sacerdotibus solvendas, per modum legis à servatore nostro fidelibus fuisse præceptas, à SS. Canonibus tamen hanc legem fuisse innovatam, & confirmatam legitur in cap. 1. 21. 23. 65. C. 16. Q. 1. & ideo Pri-

Primitia in Ecclesiarum bonis numerantur cap. 13. de *V. S.* addimus explanationis gratia verba S. D. cit. *Artic. Quod talibus personis exhibeatur, aut de primis fructibus, aut in tali quantitate, hoc quidem fuit in veteri Lege, Jure Divino determinatum; in nova autem Lege definitur per determinationem Ecclesie, ex qua homines obligantur, ut Primitias solvant secundum consuetudinem patrie, & indigentiam ministrorum Ecclesie.*

92. Ejusmodi *Primitia* non solvuntur cuicumque Clerico Divina facienti, sed Parocho, cui ex Officio Sacramentorum administratio incumbit. Nec aliter hodie sunt de precepto, nisi ubi consuetudo eas solvendi adhucdum viget, nam passim in defuetudinem abiisse restantur Canisius cap. 19. n. 6. Azor, & alii: vel si Parochus congruam alias sustentationem non haberet, Suarez de Relig. tom. 2. lib. 1. cap. 8. n. 16. S. Thom. loc. cit. quo casu *Primitias*, sicut & *Decimas* Jure Divino deberi dici potest, ut ex S. Thoma docet Azor *Instit. Moral. part. 1. lib. 7. cap. 27. V. quinto queritur.* Præterea & hoc notandum est, quod *Primitie* solvantur illi Parochiæ, ubi prædia, ex quibus nascuntur, sita sunt, quia sunt onus reale, non personale. Barbof. de *Offic. Paroch. cap. 27.* Antonell. de *Regim. Eccl. lib. 5. cap. 18.*

93. *Oblationes*, de quibus hic Rubrica, non considerantur in latiori significato, quatenus comprehendunt res quas-cunque, quæ quomodolibet ad cultum Divinum exhibentur, & sic etiam *Decimas, Primitias* & ipsum *Sacrificium* complectuntur *Genes. 28. & Num. 18. cap. 1. C. 16. Q. 7.* sed spectantur pres-

sius, prout nimirum denotant res à fidelibus DEO intuitu Religionis absque immolatione immediate & sponte oblatas, ut in Ecclesiæ & ministrorum usus cedant cap. 29. de *V. S.* Barb. ad tit. de *Decim. in Præfat. num. 5.* Est enim de natura harum oblationum, ut sint spontaneæ secundum illud *Exod. 25. ab homine, qui offert ultroneus, accipietis eas.* S. Thom. 2. 2. Q. 86. art. 1. C. Nam oblatio donationi assimilatur: sicut ergo non donatur, quod ex necessitate offertur, ita oblatio dici non potest, quæ spontanea non est.

Excipit tamen S. D. l. cit. quatuor casus, in quibus oblationes non relinquuntur arbitrio offerentium, sed ex necessitate præstari debent. I. Si per modum census ex conventionione cum Ecclesia imita exigantur II. quæ ex voto fiunt, aut per donationem inter vivos vel mortis causa, vel ex testamento relinquuntur cap. 3. C. 12. Q. 2. c. 9. & seq. C. 13. Q. 2. tunc enim sufficit, quod deputatio, sive promissio ex parte offerentis præcesserit. III. In casu, quo Ministri Ecclesiæ non haberent, unde congrue se sustentare possent. IV. Si consuetudine jam obtentum sit, tenentur enim fideles in aliquibus solennitatibus ad aliquas oblationes consuetas, quod tamen rursus ita limita, ut, si manifesto constet, ejusmodi oblationes à populo ex mera liberalitate, & per modum liberæ donationis fuisse factas sine omni animo obligandi, tunc enim talis consuetudo etsi longo tempore frequentata obligationem non inducit eas posthac ex debito præstandi. Azor *Instit. Moral. part. 1. lib. 8. cap. 27. quest. 12.* Quod si subinde legatur in Concilio Matisconen-

si II. *Can. 4.* in Concilio Romano sub Gregorio VII. habito, quodque refertur in *cap. 69. de Consecr. dist. 1.* quod oblationes id temporis non fuerint arbitrariae, sed ex lege praestandae, per hoc nihil aliud datur intelligi, quam quod PP. Concilii antiquam Ecclesiae praxin, jam pone intercisam, revocare, fideliumque pietatem ad amulanda majorum suorum vestigia suis quoque adhortamentis accendere voluerint. Vid. *Espenium J. E. V. part. 2. tit. 5. cap. 4. num. 3.*

95 Oblationes regulariter spectant ad Parochum, si in Ecclesia Parochiali fiant, vel in Capella intra fines suae Parochiae sita, non vero ad Capellatum Beneficiatum ejusdem Capellae, quia Parochus vel propter Benedictiones nuptiarum, vel propter Purificationem post partum, vel propter administrationem Sacramentorum, celebrationem Missarum &c. quoad omnes ejusmodi oblationes jus fundatum habet *cap. 55. C. 16. Q. 1.* Panormit. in *cap. 9. de his, quae fiunt à Praelat. num. 2.* Dixi regulariter, nam aliquando debentur ipsi Capellae, Altari, aut ipsi Beneficiato vel celebranti, id quod ex conjecturis desumendum. Sic si oblatio fiat Altari, vel Capellae in Ecclesia existenti non intuitu Ecclesiae, sed ipsius Altaris, vel Capellae, bona distincta habentis, cedit usui Altaris, vel Capellae. *Piascius part. 2. cap. 5. art. 4. num. 44.* item oblationes, quae

funt Tavmaturgae Imagini alicujus Sancti in aliqua Ecclesia, vel Oratorio, cum haec praesumatur fuisse intentio offerentium, ut ad ejus ornamentum applicentur. *Riccus in praxi jur. Paroch. resolut. 297. & in praxi Orat. part. 4. resolut. 472.* similiter oblationes factae Neo-Myllis in suis Primitiis non sunt Parochi, sed ipsis celebrantibus tam de consuetudine, quam ex mente offerentium debentur. *Fagnan. ad cap. 9. de his, quae fiunt à Praelat. num. 36.* *Pignatell. tom. 8. consult. 142. num. 2.* Et denique, si oblationes à fidelibus fiant ad certum finem v. g. pro fabrica Ecclesiae, vel pro Missis dicendis, ad Parochum illae non spectant, sed applicari debent juxta intentionem offerentium *cap. 27. C. 12. Q. 2.* *Barbos. de Offic. Paroch. cap. 24. num. 30.* quanquam negari non possit, quod in hoc casu administratio, & dispensatio harum oblationum ad Parochum pertineat. *Panormit. d. l. Barbos. d. num. 30. S. Thom. 2. 2. Q. 68. art. 2.* Huc quoque referendum est, quod deciditur in *cap. 1. de stat. Monach. & cap. 16. de excess. Praelat.* nimirum, quod oblationes in Ecclesiis Regularium à fidelibus factae non compendio Parochorum cedant, sed ipsi Monasterio relinquendae sint. *Pasqualigo in observ. ad controuv. inter Episc. & Regul. Laureti de Franchis part. 2. Q. 69. n. 2.*

Ff

Ti